

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ทัศนคติและระบบนิเวศน์ผู้ประกอบการท้องถิ่น ที่เปลี่ยนแปลงจากการลงทุน
ทางตรงโดยต่างชาติในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ECC)

**Changing Entrepreneurial Attitudes and Ecosystem from the Foreign
Direct Investment in Eastern Economic Corridor (EEC)**

อัจฉิมา สุภจริยาวัตร

สิทธิ จิตติขานนท์

โครงการวิจัยที่ได้รับเงินกองทุนวิจัยและพัฒนา งบประมาณเงินรายได้ส่วนงาน
โครงการจัดตั้งคณะพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ทัศนคติและระบบนิเวศน์ผู้ประกอบการท้องถิ่น ที่เปลี่ยนแปลงจากการลงทุน
ทางตรงโดยต่างชาติในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ECC)

**Changing Entrepreneurial Attitudes and Ecosystem from the Foreign
Direct Investment in Eastern Economic Corridor (EEC)**

อัจฉิมา สุภจริยาวัตร

ลัทธิ จิตติขานนท์

โครงการวิจัยที่ได้รับเงินกองทุนวิจัยและพัฒนา งบประมาณเงินรายได้ส่วนงาน

โครงการจัดตั้งคณะพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

ประกาศคุณูปการ

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณกองทุนวิจัยและพัฒนา โครงการจัดตั้งคณะพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เลขที่สัญญา FCBA02/2562 ขอขอบพระคุณผู้บริหารโครงการจัดตั้งคณะพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ ที่อนุมติให้ งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาในการได้รับทุน รวมถึงคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่อนุเคราะห์พิจารณาจริยธรรมการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการประเมินงานวิจัย ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำสำหรับการปรับปรุงงานวิจัยนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และขอขอบคุณทีมงานทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุคลากรและบูรพาจารย์ทุกท่านที่สร้างรากฐานองค์ความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ให้ผู้วิจัยสามารถสร้างสรรค์ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ได้

อัจจิมา สุภจรรย์วาทิต, Ph.D.

นายสิทธิ จิตติขานนท์

Acknowledgement

This research project has been funded from the Research and Development Fund of Year 2019, Establishing project of Commerce and Business Administration Faculty, Burapha University, Contract No. FCBA02/ 2562. Thanks to the administrators of the Establishing project of Commerce and Business Administration Faculty for approving this research through consideration of receiving a scholarship. Thank you to the Ethics Committee for Human Research Burapha University, and experts in evaluating the validity of research tools.

Thank you to every expertise as a courtesy expert in research evaluation. The researcher was advised to improve this research to be more complete. The local government officers who provided us the essential information for research project.

The value and benefits of this research, the researcher would like to give gratitude to the parents and all professors who have built the foundation for knowledge for researchers allowing researchers to create useful research results.

Atchima Supachariyawat, Ph.D.

Mr.Sitti Jittichanon

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

ปัญหาหลักของภาครัฐในการกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่ในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นคือ การศึกษาถึงผลกระทบอันเกิดกับประชาชน ทั้งภาครัฐวิสาหกิจและภาคเศรษฐกิจในท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพื่อช่วยในการลดผลกระทบด้านลบที่มีต่อประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม การศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะการรองรับผลกระทบต่างๆที่เกิดจากการขยายตัวของการลงทุนในพื้นที่นั้น ผู้ประกอบการในท้องถิ่นย่อมมีการปรับตัวได้น้อยกว่าผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรครบถ้วน ทั้งนี้ทัศนคติของผู้ประกอบการถือเป็นตัวแปรสำคัญที่อาจสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับกิจการหรือในทางตรงกันข้ามอาจส่งผลให้กิจการล้มเหลวในอนาคต ทั้งนี้การที่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้นั้น ย่อมมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกกิจการที่เป็นผลกระทบที่มีอาจหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยสภาพแวดล้อมในระดับมหภาคถือเป็นกุญแจสำคัญที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่ออนาคตของกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ผลกระทบจากการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติและระบบนิเวศผู้ประกอบการที่เปลี่ยนแปลงอาจสร้างสภาพแวดล้อมการดำเนินธุรกิจให้พัฒนาดีขึ้น แต่กระนั้นก็อาจส่งผลในเชิงลบต่อภาคเศรษฐกิจในท้องถิ่นได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นผลกระทบจากการลงทุนต่างชาติที่อาจสร้างผลในวงกว้างต่อทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ ในภาพรวมของประเทศ และต่อความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นซึ่งได้รับผลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและเป็นกรณีศึกษาสำหรับการพัฒนาพื้นที่อื่น และที่สำคัญอย่างยิ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาการกำหนดนโยบายของภาครัฐในการสร้างพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อหลีกเลี่ยงผลในเชิงลบอันอาจเกิดขึ้นต่อผู้ประกอบการรายเล็ก และขนาดกลางที่เปรียบเสมือนตัวชี้วัดเศรษฐกิจในระดับฐานราก

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ประกอบการที่เปลี่ยนแปลงจากผลกระทบที่เกิดจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผู้ประกอบการท้องถิ่นถือว่ามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอันนำมาสู่ความเข้มแข็งของภาคเศรษฐกิจในภาพรวม ทัศนคติของผู้ประกอบการถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงทุน ทั้งนี้ผู้ประกอบการทั้งรายย่อยและขนาดกลางที่เจ้าของกิจการมักมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการตัดสินใจภายในกิจการ ทัศนคติของผู้ประกอบการย่อมมีความสำคัญซึ่งเป็นตัวชี้วัดความอยู่รอดและแนวโน้มการประสบความสำเร็จของกิจการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการลงทุนขนาดใหญ่จากต่างชาติในพื้นที่และระบบนิเวศผู้ประกอบการที่เปลี่ยนแปลงไป ย่อมอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติผู้ประกอบการ งานวิจัยเชิงปริมาณฉบับนี้ดำเนินการเพื่อสำรวจปัจจัยข้างต้นเพื่อสรุปผลอันเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในพื้นที่และการกำหนดนโยบายของภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

How the foreign direct investment in the Eastern Economic corridor project affects the small and medium entrepreneurs' attitude? The research question explicitly shows the main objective of this research which its impact may change the whole environment of entrepreneurship. Entrepreneurial ecosystem is unavoidably impacted by the large and foreign investments. The correlated activation represented the probability of changing in personal attitude of entrepreneurs which is the key factor indicates entrepreneurial failure and success. The foreign direct investment in this special economic area not only affects the macro-economic development but can be a huge effect of local economic development. Entrepreneurial attitude can change by the development of economic and ecosystem, thus, this paper will reveal how these factors affect entrepreneurial attitude which can be the determination of entrepreneurial failure and success.

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการภาษาไทย.....	ก
ประกาศคุณูปการภาษาอังกฤษ.....	ข
บทสรุปผู้บริหาร.....	ค
บทคัดย่อ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์งานวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.4 ประโยชน์และความสำคัญของงานวิจัย.....	5
1.5 ขอบเขตของงานวิจัย.....	5
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 ทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.....	8
2.1.1 ข้อมูลทั่วไป.....	8
2.1.2 การลงทุนในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.....	10
2.2 การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ.....	14
2.2.1 แนวคิดและทฤษฎี.....	14
2.2.2 ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ.....	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.3 การลงทุนตรงจากต่างประเทศในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.....	19
2.3 ระบบนิเวศผู้ประกอบการ.....	21
2.4 ทักษะคนผู้ประกอบการ.....	26
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
4 ผลการวิจัย.....	32
สรุปผลและการอภิปรายผล.....	32
5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	37
บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	39
บรรณานุกรม.....	40
ภาคผนวก.....	44

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 โครงการต่างชาติที่ยื่นขอรับรองการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย.....	13
ตารางที่ 2 โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่างชาติที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุน ในพื้นที่เป้าหมาย.....	14
ตารางที่ 3 ยอดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายจำแนกตามรายอุตสาหกรรม เปรียบเทียบปี 2560 และ 2561.....	20
ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถาม.....	30
ตารางที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ.....	32
ตารางที่ 6 ค่า Cronbach's alpha, composite reliability, average variance extracted (AVE), และค่า factor loading (n=498).....	33
ตารางที่ 7 ค่าความเที่ยงตรงเชิงจำแนก : Discriminant validity.....	34
ตารางที่ 8 ค่าความวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยของโมเดล : Cross-loading analysis (n=498).....	34
ตารางที่ 9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน.....	36

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้วย SEM ตามกรอบแนวคิดการวิจัย.....	49

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปีพุทธศักราช 2524 ในพื้นที่กลางทะเลอ่าวไทย การค้นพบแหล่งก๊าซธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์ (สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, 2551) และสามารถนำมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าทดแทนการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศอันเป็นจุดเริ่มต้นของการพึ่งพาพลังงานของตนเอง จนนำประเทศไทยเข้าสู่ยุคแห่งความโชคดีช่วงชวาลตามคำกล่าวของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (ไทยพับลิก้า, 2562) เหตุการณ์นี้ถือเป็นก้าวสำคัญในการวางพื้นฐานความมั่นคงทางด้านพลังงานของประเทศจวบจนปัจจุบัน และในอีกด้านหนึ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเล ณ ตำบลเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านประกอบอาชีพหลักในการทำการเกษตรและประมงพื้นถิ่น ประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมปิโตรเคมีไทยได้บันทึกว่า ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยองคือพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยที่ก๊าซธรรมชาติเดินทางขึ้นบกเป็นพื้นที่แรก พื้นที่แห่งนี้ คือ จุดกำเนิดโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของประเทศ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือ อีสเทิร์น ซีบอร์ด (Eastern Seaboard Development Program) ที่ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ได้เปลี่ยนโฉมหน้าพื้นที่ชุมชนประมงพื้นบ้าน สวนผลไม้ สวนยางพาราและไร่มันสำปะหลังไปสู่พื้นที่ประกอบอุตสาหกรรมหนัก โรงแยกก๊าซ โรงกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับดังกล่าวพื้นที่เป้าหมาย 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ได้รับการมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาเพื่อเป็นพื้นที่ด่านหน้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สามารถเปิดออกไปสู่โลกการค้าได้โดยตรง (นิตยสารผู้จัดการ, 2543) ความสำเร็จของการพัฒนานี้ถือเป็นบทเรียนสำคัญต่อการกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนของประเทศอันนำมาสู่แผนยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ในการต่อยอดพัฒนาโครงการต่อไป

โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ถือเป็นโครงการต่อยอดความสำเร็จโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกหรือโครงการ Eastern Seaboard ที่ดำเนินการมากกว่า 30 ปี ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 8 แผนนั้น โดยแต่ละแผนจะมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2562) เช่น แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในพื้นที่, การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่, การพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี, การพัฒนาและส่งเสริมการ

ท่องเที่ยว, การพัฒนาเมืองใหม่ และชุมชน, การพัฒนาศูนย์กลางธุรกิจ และศูนย์กลางการเงิน, การประชาสัมพันธ์และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการกับประชาชนในพื้นที่และแผนปฏิบัติการการเกษตร ชลประทาน และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้ นอกเหนือจากการลงทุนโดยภาครัฐ เอกชน หรือการร่วมลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการลงทุนใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายของนักลงทุนแล้ว การดึงดูดนักธุรกิจ ภาคเอกชนจากทั่วโลกถือเป็นเป้าหมายหลักอีกประการหนึ่งในการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งนี้ตัวเลขการลงทุนจากทั้งแหล่งทุนภายในประเทศและต่างประเทศ ถือเป็นอีกหนึ่งดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการซึ่งจวบจนถึงปัจจุบันโครงการนี้สามารถดึงดูดตัวเลขการลงทุนได้ถึง 3 แสนล้านบาท (สกพอ., 2562) ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนภายใต้กรอบการลงทุนร่วมของภาครัฐและเอกชนมูลค่า 1.5 ล้านล้านบาทในระยะเวลา 5 ปีเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่โครงการหรือการลงทุนทางธุรกิจของภาคเอกชนจากทั้งในและต่างประเทศล้วนแล้วแต่สร้างผลกระทบให้พื้นที่นี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีสเทิร์น ซิเบอร์คาค 2 หรือ โครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก (ไทยรัฐ, 2560) จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยแห่งนี้ได้ดังเช่นความสำเร็จของโครงการเดิม ที่สามารถเพิ่มรายได้ต่อประชากรจากหลักแสนเป็นหลักล้านต่อปีภายในช่วงสามสิบกว่าปีมานี้คงไม่ใช่ประเด็นที่เกินคาดเดา แต่การสร้างที่ยั่งยืนให้แก่ภาคธุรกิจในพื้นที่ถือเป็นสิ่งท้าทายสำหรับอีอีซีในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชนอันเป็นที่ตั้งของโครงการและการพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ให้สามารถรองรับการเติบโตนี้ ยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งได้รับผลกระทบจากการลงทุนขนาดใหญ่ที่ส่งผลต่อเนื่องถึงสภาพแวดล้อมการประกอบธุรกิจของประชากรในชุมชน

ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (Foreign Direct Investment) นับเป็นประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจที่ได้รับความสนใจมาโดยตลอดระยะเวลา ทั้งนี้แนวคิดทฤษฎีด้านการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในยุคแรกได้รับความสนใจศึกษาโดย Vernon (1966) ที่นำเสนอว่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นสามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้ทฤษฎีวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ ซึ่งเมื่อผลิตภัณฑ์เข้าสู่ช่วงอิมตัวหรือภาวะถดถอยจะมีความจำเป็นในการที่ธุรกิจต้องออกไปลงทุนหรือขยายตลาดในต่างประเทศ ทั้งนี้แนวคิดข้างต้นก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันจนปัจจุบัน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทฤษฎีการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศได้รับการพัฒนาเพื่ออธิบายถึงสาเหตุ ความจำเป็นและพฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์ที่ทำให้กิจการต้องขยายออกสู่ประเทศอื่นๆที่ไม่ใช่บ้านเกิดของตนมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งกลางคริสต์ศตวรรษที่ 1950 John H. Dunning ได้นำเสนอทฤษฎีการสรรหา (Eclectic Theory) ซึ่งได้นำเสนอเหตุผลความจำเป็นของธุรกิจที่ตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศว่ามี 3 สาเหตุหลักคือ เพื่อสร้างรายได้เปรียบด้านความเป็นเจ้าของกิจการ (Ownership

Advantages) เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงสถานที่ตั้ง (Location Advantages) และเพื่อสร้างความได้เปรียบในการออกสู่ตลาดสากล (Internationalize Advantages) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตราบจนถึงปัจจุบัน (Dunning, 2001) โดยงานวิจัยฉบับนี้จะได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาอธิบายถึงสาเหตุความจำเป็นของนักลงทุนต่างชาติในการเข้ามาลงทุนประกอบกิจการในประเทศไทย ให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นถึงผลกระทบที่กิจการของตนได้รับจากการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศครั้งนี้ โดยมุมมองด้านผลกระทบจากการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศได้มีผลการศึกษามากมายให้เห็นถึงผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศปลายทางการลงทุน อาทิเช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่สูงกว่าจากประเทศพัฒนาแล้วสู่ประเทศกำลังพัฒนาอันจะเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหากมองในด้านการพัฒนายังมีประเด็นเรื่องทุนสะสมและดุลการชำระเงิน อีกทั้งภาวะการแข่งขันของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการลงทุนดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลที่เกิดกับประเทศกำลังพัฒนา (Lam, 2007) การเพิ่มการเจริญเติบโตของประเทศ การกระตุ้นการลงทุนในประเทศ เพิ่มการจ้างงานภายในประเทศและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศปลายทางที่ลงทุน (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบที่ได้มีการศึกษากันมาแล้วอย่างแพร่หลาย ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาผลกระทบในมุมมองที่หลากหลายยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบที่มีความเกี่ยวเนื่องเฉพาะตัวกับโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อาทิเช่น การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ มูลค่าหรือยอดวงเงินลงทุน และสัดส่วนการถือครองกิจการที่ลงทุนในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นต้น

การศึกษาระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem) นั้น ปัจจุบันในประเทศไทยมีการค้นคว้าในประเด็นดังกล่าวอยู่ในวงจำกัด ดังจะเห็นได้จากผลการสืบค้นจากแหล่งต่างๆ ทั้งโปรแกรมสืบค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Google) หรือฐานข้อมูลเอกสารงานตีพิมพ์ทางวิชาการ งานวิจัยของไทยก็ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับระบบนิเวศผู้ประกอบการอยู่จำนวนไม่มาก ทั้งนี้อาจมีข้อมูลของคำหรือนิยามศัพท์บางบริบทที่ใช้แทนกันหรือเกิดความสับสนในการสื่อความหมายของระบบนิเวศผู้ประกอบการดังเช่นคำว่า สังคมผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Society) ระบบนิเวศทางธุรกิจ (Business Ecosystem) ระบบนิเวศธุรกิจเกิดใหม่หรือธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup Ecosystem) เป็นต้น นิยามศัพท์ต่างๆเหล่านี้ล้วนมีความหมายตามบริบทการใช้งานที่แตกต่างกันซึ่งทั้งหมดไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้ ระบบนิเวศผู้ประกอบการหรือ Entrepreneurial Ecosystem นั้นได้รับการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานในช่วงคริสต์ศตวรรษ 1980 ถึง 1990 (Stam and Spigel, 2016) ซึ่งเป็นการปรับแนวคิดการศึกษาจากการศึกษาผู้ประกอบการเฉพาะราย (Individualistic) ไปสู่การศึกษาผู้ประกอบการในมุมมองที่กว้างขึ้น โดยได้นำประเด็นบทบาทของสังคม วัฒนธรรม และแรงผลักดันต่างๆทางด้านเศรษฐกิจมาร่วมในการศึกษากระบวนการความเป็นผู้ประกอบการด้วย (Dodd and

Anderson, 2007) ทั้งนี้ยังมีนักวิชาการบางคนได้กล่าวว่าจะใช้นิยามคำว่าสภาพแวดล้อมผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Environment) เพื่อสื่อความหมายของระบบนิเวศผู้ประกอบการได้เช่นกันซึ่งหมายถึงแรงผลักดันทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคมที่มีต่อกระบวนการความเป็นผู้ประกอบการ (Bahrani and Evans, 1995) โดยรวมแล้วระบบนิเวศผู้ประกอบการหมายถึงรูปแบบของการเชื่อมต่อสื่อสารกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในความเป็นผู้ประกอบการ (ทั้งผู้ประกอบการรายเดิมและผู้ประกอบการหน้าใหม่) องค์กร (ทั้งภาคธุรกิจ ภาคการเงิน) สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้ประกอบการซึ่งให้ความสำคัญกับทั้งการติดต่อกันอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการที่เป็นจุดกึ่งกลางในการประสานกันในสภาวะแวดล้อมผู้ประกอบการในพื้นที่นั้นๆ (Mason and Brown, 2014) โดย Isenberg (2011) ได้ระบุถึงองค์ประกอบของระบบนิเวศผู้ประกอบการว่า ประกอบไปด้วยภาควัฒนธรรม ภาคนโยบาย ภาคการเงิน การสนับสนุนต่าง ๆ ทรัพยากรมนุษย์ และตลาดของผู้ประกอบการ ดังนั้นสำหรับงานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นการศึกษาถึงผลกระทบของการลงทุนที่เน้นเฉพาะการลงทุนจากต่างชาติในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอันส่งผลถึงระบบนิเวศผู้ประกอบการในพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งประเด็นการวิจัยในองค์ประกอบทั้งหกของระบบนิเวศผู้ประกอบการดังกล่าว

ประเด็นด้านทัศนคติผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Attitudes) นั้นมีนักวิชาการจำนวนมากดำเนินการศึกษาทัศนคติของประชากรในฐานะผู้ขับเคลื่อน

1.2 วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายภายในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการในพื้นที่

2. เพื่อศึกษาถึงการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายภายในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการอันส่งผลให้ทัศนคติการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการในพื้นที่เปลี่ยนแปลง

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

เพื่อความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์งานวิจัยที่เป็นการอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationship) ระหว่างตัวแปรทั้งหมดของงานวิจัยฉบับนี้ ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้ผู้ศึกษาจึงได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย (แผนภูมิที่ 1) ดังต่อไปนี้

H1: ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการในท้องถิ่น

H2: ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อทัศนคติของผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยในท้องถิ่น

H3: ระบบนิเวศผู้ประกอบการส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติของผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยในท้องถิ่น

1.4 ประโยชน์สำคัญของงานวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในหลากหลายมิติที่ส่งผลต่อทัศนคติผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Attitude) ในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2. พัฒนาองค์ความรู้เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติที่มีต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem) และส่งผลต่อเนื่องถึงทัศนคติผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Attitude)

3. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อลดผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจท้องถิ่น อันเป็นการส่งเสริมให้นักลงทุนต่างประเทศสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนและวิสาหกิจในพื้นที่ได้อย่างผสมผสานกลมกลืน

1.5 ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตการดำเนินการศึกษาใน 3 ประเด็นซึ่งประกอบด้วย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลกิจการของผู้ประกอบการ การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ระบบนิเวศผู้ประกอบการและทัศนคติผู้ประกอบการในพื้นที่

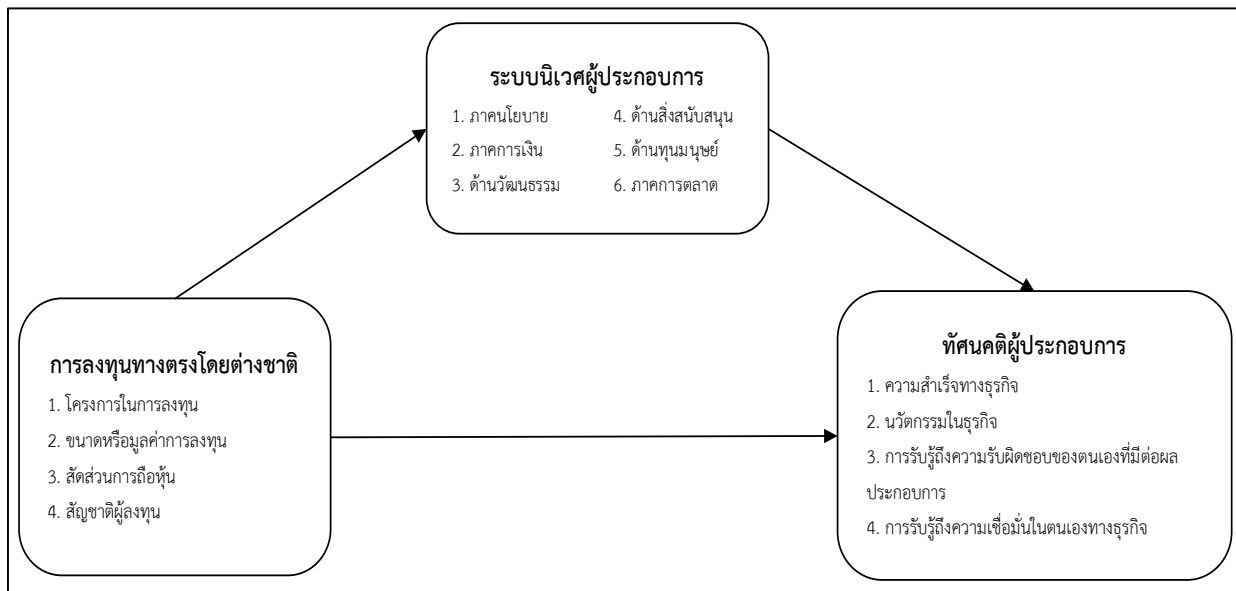
2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประชากรในงานวิจัยนี้ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย (Micro SME) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ทุกประเภทธุรกิจคือ ธุรกิจการค้า ธุรกิจบริการและภาคการผลิต รวมถึงวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) และวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรีและ ระยอง อันเป็นที่ตั้งโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งที่จดทะเบียนดำเนินการธุรกิจตามกฎหมายและมีได้ดำเนินการจดทะเบียนตาม

กฎหมายการค้าใดๆ อาทิเช่น หาบเร่ แผงลอย ทั้งนี้จำนวนผู้ประกอบการทั้งหมดไม่สามารถรวบรวมเป็นข้อมูลที่แท้จริงได้

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Attitude) ในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตัวแปรอิสระ คือ การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในมิติที่หลากหลาย ทั้งการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ขนาดหรือมูลค่าการลงทุน สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติในกิจการที่ลงทุนและสัญชาติของบริษัทที่มาลงทุน ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตัวแปรปรับ (Moderator Variable) คือ ตัวแปรที่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระและคาดว่าจะส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยงานวิจัยนี้กำหนดให้ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem) เป็นตัวแปรปรับ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา งานวิจัยฉบับนี้กำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2563 ทั้งนี้กรอบระยะเวลาการเก็บข้อมูลการวิจัยในพื้นที่กำหนดตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง 31 มีนาคม พ.ศ. 2563

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงทางความรู้สึกนึกคิดที่จะตอบสนองต่อสิ่งหนึ่ง ๆ ไปในทิศทางหนึ่งด้านชอบหรือไม่ชอบ ความโน้มเอียงทางความรู้สึกนึกคิดนี้เกิดจากการเรียนรู้ ทัศนคติ เป็นความพึงแน่นของกลุ่มความเชื่อของบุคคลที่มีต่อแง่มุม คุณลักษณะต่าง ๆ ของวัตถุหนึ่ง ๆ ความเชื่อนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแบบจำลองทัศนคติจากหลายลักษณะ (Multi-Attribute Attitudes Model) ลักษณะของทัศนคติเป็นส่วนผสมของข้อเท็จจริงและความเชื่อเป็นการเก็บความถูกใจ ไม่ถูกใจของสินค้าไว้

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) หมายถึง เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมใหม่อีกหนึ่งตัวช่วยสำหรับนักลงทุนไทยและต่างชาติด้วยศักยภาพด้านแหล่งที่ตั้ง (Geographical Advantage) ความพร้อมด้าน โครงสร้างพื้นฐานและ โลจิสติกส์ รวมถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่ 3 จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) หมายถึง การที่มีบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่อยู่ในต่างประเทศเข้าไปลงทุนในประเทศหนึ่ง ซึ่งการลงทุนนั้นเป็นการลงทุนโดยตรง คือผู้ลงทุนที่มาจากต่างประเทศมีส่วนเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งอาจจะเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมดหรือบางส่วน แต่ผู้ลงทุนต่างชาติมีอำนาจในการควบคุมการบริหารและการดำเนินการของกิจการที่เข้ามาลงทุน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) หมายถึง มูลค่าตลาดของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ถูกผลิตในประเทศในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ โดยไม่คำนึงว่าผลผลิตนั้นจะผลิตขึ้นมาด้วยทรัพยากรของชาติใด

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก: อีอีซี (Eastern Economic Corridor)

2.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียถือเป็นแรงขับเคลื่อนหนึ่งที่สำคัญของเศรษฐกิจโลก ความเจริญเติบโตทั้งด้านการลงทุนและพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคแห่งนี้ อาทิ ประเทศจีน อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ รวมทั้งอาเซียน ถือเป็นหัวใจหลักของการผลักดันให้เอเชียมีบทบาทในเวทีการค้า การลงทุนของโลกอย่างโดดเด่น ด้วยจำนวนประชากรรวมมากกว่า 3.5 พันล้านคน และขนาดของเศรษฐกิจจากดัชนีชี้วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ที่คิดเป็น 32% ของ GDP ทั้งโลก เป็นปัจจัยที่ไม่อยู่เหนือการคาดหมายถึงบทบาทการก้าวขึ้นมาสู่ความเป็นภูมิภาคชั้นนำทางเศรษฐกิจของโลกในอนาคตอันใกล้ ประเทศไทยด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ตามทำเลที่ตั้งถือเป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มเศรษฐกิจในทวีปเอเชียจากเหนือสู่ใต้ และตั้งแต่จีนจนถึงอินโดนีเซีย รวมทั้งจากทิศตะวันออกด้านประเทศเวียดนามจนถึงทิศตะวันตกสู่ประเทศเมียนมาร์ที่มีพื้นที่เชื่อมโยงจนถึงประเทศอินเดีย นอกจากนี้ยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ทั้งภาคการผลิตสินค้า การค้าการลงทุน การขนส่ง และการส่งออก ด้วยทำเลที่ตั้งในพื้นที่กึ่งกลางระหว่างประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนามซึ่งเป็นประเทศที่กำลังเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงถือว่าอยู่ในตำแหน่งที่ตั้งที่ดีมีโอกาสต่อการเป็นพื้นที่ลงทุนทางธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียน เอเชีย และพื้นที่เศรษฐกิจโลกเข้าหากันอย่างน่าสนใจ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2559 เห็นชอบหลักการ โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (อีอีซี) โดยมอบหมายรองนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการดำเนินโครงการและงบประมาณ ซึ่งโดยภาพรวมนั้นโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) เป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้วิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ไทยแลนด์ 4.0 ด้วย การพัฒนาเชิงพื้นที่โดยมีจุดประสงค์ในการต่อยอดความสำเร็จโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกหรือ Eastern Seaboard ซึ่งดำเนินการมากกว่า 30 ปีที่ถือว่ามีการประสบความสำเร็จด้วยดีมาตลอด

ทั้งนี้ด้วยการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากรัฐบาลทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติอย่างเห็นผลที่แสดงให้เห็นถึงการที่ภาครัฐให้ความสำคัญกับโครงการนี้ตั้งแต่การออกคำสั่งเฉพาะเรื่องการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2560 ไปจนถึงการออกพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561

ล้วนแต่เป็นจุดกำเนิดโครงการ อันจะเป็นรูปแบบการพัฒนาที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยรวมในอนาคต ทั้งนี้ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) ที่มีวัตถุประสงค์หลักในการดูแลและบริหารจัดการภาพรวมในการส่งเสริมการลงทุนซึ่งจะได้ดำเนินการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศในการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันและทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเติบโตได้ในระยะยาวอย่างยั่งยืน ตามการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งนี้ในระยะแรกนั้นจะได้ดำเนินการยกระดับอุตสาหกรรมในพื้นที่เป้าหมายครอบคลุมเขต 3 จังหวัดคือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ผ่านกลไกการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) มีพันธกิจและวิสัยทัศน์ในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ดำเนินการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีกฎหมาย องค์กรดำเนินการ และมีภารกิจชัดเจน อันเป็นการสร้างต้นแบบในการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้แก่พื้นที่อื่น ๆ ในอนาคต

2. ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ในการสร้างรายได้ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับสังคม

3. ดำเนินการเชิงรุกแบบบูรณาการอย่างเบ็ดเสร็จ ครบวงจร ภายใต้กรอบระยะเวลา โดยสร้างความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศ และประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

4. ร่วมผลักดันแผนภาพรวม เพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้บรรลุตามเป้าหมายของประเทศ

5. จัดทำโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่มีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่อง ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบโดยสมบูรณ์

6. กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสมกับสภาพ และศักยภาพของพื้นที่โดยสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

7. พัฒนาเมืองให้มีความทันสมัยระดับนานาชาติที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยอย่างสะดวก ปลอดภัย เข้าถึงได้โดยถ้วนหน้า และส่งเสริมการประกอบกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ

จากพันธกิจและวิสัยทัศน์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนทั้งจากภาครัฐในการจัดทำโครงสร้าง

พื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่และส่งเสริมการลงทุนในภาคเอกชนโดยการสนับสนุนให้นักลงทุนที่สนใจได้รับข้อมูลและสิทธิประโยชน์การลงทุนในพื้นที่ในทุกมิติตามเป้าหมายของโครงการ ดังนั้นเมื่อพิจารณาในมุมมองการลงทุนจากภาคอุตสาหกรรม จะพบว่ามีอุตสาหกรรมเป้าหมาย 2 กลุ่มจำนวน 10 อุตสาหกรรมที่อยู่ในข่ายได้รับการส่งเสริมตามโครงการนี้ คือ กลุ่มที่ 1 อุตสาหกรรมเดิม (First S-Curve) 5 ประเภท อันประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอนาคต อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มที่ 2 อุตสาหกรรมใหม่ (New S-Curve) เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนใหม่ให้กับเศรษฐกิจไทย 5 อุตสาหกรรมคือ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพและอุตสาหกรรมดิจิทัล โดยนักลงทุนโดยเฉพาะชาวต่างชาติจะได้รับสิทธิประโยชน์มากมายตามโครงการส่งเสริมการลงทุน อาทิเช่น การยกเว้นภาษีเงินได้ การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร วัตถุดิบที่นำเข้ามาผลิตเพื่อการส่งออก และสิ่งของที่นำเข้ามาเพื่อการวิจัยและการพัฒนา เงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการลงทุน การวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมนวัตกรรมหรือการพัฒนาบุคลากรเฉพาะด้านของกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมาย การอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริม สิทธิการเช่าที่ดินราชพัสดุ อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำสุดในอาเซียนสำหรับผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หรือนักวิจัย และวิชาการทำงาน 5 ปี เพื่อการดึงดูดนักลงทุน ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิทยาศาสตร์จากทั่วโลก เป็นต้น ซึ่งจากสิทธิประโยชน์และการดึงดูดนักลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ของโครงการนี้ คาดว่าจะได้รับความสนใจจากนักลงทุนทั้งภายในประเทศและต่างชาติจำนวนมาก การส่งเสริมการลงทุนและการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ กับนักลงทุนทั้งหลายเหล่านี้ ล้วนแต่ดำเนินการเพื่อ “ประโยชน์ต่อการปฏิรูประบบเศรษฐกิจ การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม” ดังในอารัมภบทในคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 2/2560 เรื่อง การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

2.1.2 การลงทุนในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

การลงทุนในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ถือเป็นกิจกรรมหลักของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จของโครงการตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ทั้งนี้การลงทุนในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกสำหรับงานวิจัยฉบับนี้จะได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเพื่อประกอบกิจการการผลิต พาณิชยกรรม ประเด็นแรกโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้มุ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมขนส่ง เชื่อมโยงการเดินทางทั้งทางอากาศ ทางบก ทางราง ทางน้ำ และแบบไร้รอยต่อ (Seamless Operation) โดยมี

วัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันจากการลดเวลาการเดินทางและประหยัดค่าขนส่ง โดยมีกลุ่มโครงการที่สำคัญ 2 กลุ่ม คือ

1. การเชื่อมโยงโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกกับภูมิภาคโดยการคมนาคมทางอากาศผ่านโครงการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภา และเมืองการบินภาคตะวันออกที่มีเป้าหมายมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอากาศยาน และโลจิสติกส์ทางอากาศ อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงการเดินทางของผู้โดยสารสนามบินหลักของประเทศ (ดอนเมือง สุวรรณภูมิ อู่ตะเภา) โดยผ่านระบบรถไฟความเร็วสูง เพื่อให้การเดินทางระหว่างกรุงเทพฯ กับโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกใช้ระยะเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง

2. การเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค โดยพัฒนารถไฟทางคู่เชื่อมโยงจีน ลาว ไทย กัมพูชา พัฒนาระบบขนส่งสินค้าแบบไร้รอยต่อ และระบบขนส่งแบบอัตโนมัติผ่านศูนย์กระจายสินค้าใหม่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ผ่านไปยังท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังระยะ 3 และพื้นที่ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดระยะ 3 และส่งเสริมโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลกโดยการพัฒนาปรับปรุง เพิ่มศักยภาพท่าเรือสำราญ (Cruise Port) ที่ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ ซึ่งในรายละเอียดของการลงทุนเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคนั้นในช่วง 5 ปีแรกของโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกคาดว่าจะมีการลงทุนในพื้นที่ดังกล่าวถึง 2 ล้านล้านบาท โดยแบ่งเป็นการลงทุนในส่วนของภาครัฐไม่เกิน 3 แสนล้านบาท ภาคเอกชน 5 แสนล้านบาท ส่วนที่เหลือจะเป็นการร่วมทุนของภาครัฐกับเอกชน 7 แสนล้านบาท โดยโครงการต่าง ๆ ประกอบด้วย

- การก่อสร้างสนามบินอู่ตะเภาเป็นสนามบินเชิงพาณิชย์แห่งที่ 3 วงเงิน 2.15 แสนล้านบาท
- การก่อสร้างท่าเรือมาบตาพุด ระยะที่ 3 ช่วงที่ 1 วงเงิน 1.015 หมื่นล้านบาท
- การก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 ท่าเทียบเรือเอฟ วงเงิน 8.8 หมื่นล้านบาท
- การก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง (ช่วงกรุงเทพฯ-พัทยาระยะ 1) วงเงิน 1.58 แสนล้านบาท
- การก่อสร้างรถไฟรางคู่ (ช่วงฉะเชิงเทรา-คลองสิบเก้า-แก่งคอย) วงเงิน 6.43 หมื่นล้านบาท
- การก่อสร้างมอเตอร์เวย์ 3 เส้นทาง ได้แก่ กรุงเทพฯ-ชลบุรี/ชลบุรี-พัทยา/พัทยา-มาบตาพุด วงเงิน 3.53 หมื่นล้านบาท
- การลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย วงเงิน 5 แสนล้านบาท
- การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว วงเงิน 2 แสนล้านบาท
- การพัฒนาเมืองใหม่ 4 แห่งคือ ฉะเชิงเทรา พัทยา อู่ตะเภาและระยอง วงเงิน 4 แสนล้านบาท

ทั้งนี้การลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมดไม่ว่าจะโดยภาครัฐ ภาครัฐร่วมกับเอกชน หรือวิธีการอื่นใดที่มีเป้าหมายเพื่อการเตรียมความพร้อมรองรับภาคอุตสาหกรรมและการขยายตัวของเขต

เมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในพื้นที่ และยังคงส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งทำให้ธุรกิจการค้าของเครือข่ายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น เป็นต้น แต่กระนั้นการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้มิได้มุ่งเป้าการศึกษาที่ผลกระทบต่ออันเกิดจากการลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องด้วยการลงทุนดังกล่าวนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการเป็นปกติอยู่แล้ว อีกทั้งยังเป็นการลงทุนเพื่อปรับปรุงสาธารณูปโภค ระบบขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกของประเทศ ซึ่งโดยปกติหากไม่พิจารณาตัวแปรด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อพื้นที่ และความยั่งยืนของการพัฒนาการลงทุนในลักษณะนี้ย่อมก่อให้เกิดผลในเชิงบวกต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และทัศนคติของประชาชนผู้ได้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาอย่างไม่มีข้อสงสัย

การลงทุนภาคอุตสาหกรรมถือเป็นเป้าหมายหลักของโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถการผลิต การพัฒนานวัตกรรมอันจะนำประเทศไทยออกจากการติดกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) ทั้งนี้กฎเกณฑ์สำคัญในการนำพาประเทศไทยออกจากกับดักดังกล่าวคือการลงทุนที่มุ่งเน้นเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรม การผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และยังคงต้องมีการพัฒนาประสิทธิภาพแรงงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ (แพรวา พลิน วงษ์สินธุวิเศษ และณัชพล จรุงพิพัฒน์กุล, 2560) การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมสำหรับโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกนี้ยังสามารถแบ่งออกเป็นการลงทุนใน 3 ลักษณะตามแหล่งเงินทุน คือการลงทุนโดยแหล่งเงินทุนภายในประเทศ การลงทุนโดยการร่วมทุนระหว่างแหล่งทุนภายในประเทศกับแหล่งทุนต่างประเทศ และการลงทุนโดยแหล่งทุนต่างประเทศ หรือการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment)

สำหรับงานวิจัยนี้จะได้มุ่งเน้นศึกษาการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศซึ่งผลกระทบจากการลงทุนในลักษณะดังกล่าวนี้ยังไม่เป็นที่แน่ชัดในด้านมุมมองของผลที่เกิดขึ้นกับประเทศปลายทางการลงทุนในหลากหลายมิติ (Lam, 2007) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อทัศนคติของประชาชนในประเทศปลายทางการลงทุนที่ตลอด 20 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เกิดขึ้นกับประชาชนทั้งในประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนาหรือในทวีปต่างๆ ทั่วโลกตามรายงานในผลการวิจัยจำนวนมาก (Ndiaye, G. และ Xu, H., 2016) เมื่อพิจารณาภาพรวมการลงทุนในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม 2562 พบว่ามีนักลงทุนต่างชาติยื่นขออนุมัติเพื่อรับการส่งเสริมการลงทุนกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment) จำนวน 92 โครงการรวมมูลค่าทั้งสิ้น 49,689 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 64% มูลค่าโครงการสูงขึ้นกว่า 495% ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนร้อยละที่สูงที่สุดในพื้นที่เป้าหมายการลงทุนทั่วประเทศ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงการต่างชาติที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมาย	จำนวนโครงการ			เงินลงทุน (ล้านบาท)		
	(ม.ค.-มี.ค.)		%	(ม.ค.-มี.ค.)		%
	2561	2562	เปลี่ยน	2561	2562	เปลี่ยน
นิคมอุตสาหกรรมหรือ เขตอุตสาหกรรม	61	88	+44	13,966	63,769	+357
พื้นที่ 20 จังหวัดที่มีรายได้ ต่อหัวต่ำ	1	2	+100	44	20	-55
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดน	-	1	-	-	15	-
พื้นที่ EEC	56	92	+64	8,352	49,689	+495

แหล่งที่มา: www.boei.go.th

ทั้งนี้ในกระบวนการอนุมัติเพื่อรับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ยอดตัวเลขโครงการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในช่วงระยะเวลาเดียวกันมีถึง 81 โครงการ โดยมีมูลค่ารวม 53,665 ล้านบาท โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดตามกรอบพื้นที่ของโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สามารถแบ่งได้ตามรายละเอียดนี้

- จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น 38 โครงการ มูลค่ารวม 25,477 ล้านบาท
- จังหวัดระยอง จำนวนทั้งสิ้น 28 โครงการ มูลค่ารวม 25,126 ล้านบาท
- จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งสิ้น 15 โครงการ มูลค่ารวม 3,063 ล้านบาท

โดยเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันของปีก่อนและเปรียบเทียบกับพื้นที่เป้าหมายการลงทุนอื่นของประเทศ การอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกถือว่ามีจำนวนโครงการและมูลค่ามากที่สุด และเพิ่มขึ้นอย่างน่าสนใจตามรายละเอียดในตารางด้านล่าง

ตารางที่ 2 โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่างชาติที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมาย	จำนวนโครงการ			เงินลงทุน (ล้านบาท)		
	(ม.ค.-มี.ค.)		%	(ม.ค.-มี.ค.)		%
	2561	2562	เปลี่ยน	2561	2562	เปลี่ยน
นิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรม	65	79	+22	31,789	46,505	+46
พื้นที่ 20 จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวต่ำ	1	7	+600	99	177	+79
พื้นที่ EEC	64	81	+27	33,334	53,665	+61
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	-	5	-	-	621	-
พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	-	1	-	-	10	-

แหล่งที่มา: www.boi.go.th

2.2 การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI)

2.2.1 แนวคิดและทฤษฎี

ตามบริบทการนิยามขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) แสดงให้เห็นว่าการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศหมายถึง การที่นักลงทุนทางตรงจากประเทศหนึ่งมีความพยายามในการให้ได้มาซึ่งความสัมพันธ์ระยะยาวกับกิจการที่ตั้งอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง โดยความสัมพันธ์ระยะยาวนี้จะเกิดขึ้นกับนักลงทุนทางตรงในกิจการที่ลงทุนและมีอิทธิพลในระดับสำคัญที่ส่งผลถึงการบริหารจัดการกิจการนั้นๆ ในระยะเวลาต่อไป (Duce และ Espana, 2003) ตามอภิธานศัพท์ของ OECD ที่ได้มีการดำเนินการจัดทำอภิธานศัพท์รวบรวมความหมายและบริบทของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศครั้งที่ 4 ปี 2014 ได้รวบรวมความหมายของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น มุมมองด้านกิจกรรมของบริษัทข้ามชาติให้ความหมายของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศไว้ว่าเป็นกิจกรรมทางธุรกิจที่ประกอบไปด้วย 18 กิจกรรม ยกตัวอย่างคือ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการหรือผลิตภัณฑ์, การบริหารจำนวนการจ้างงานของบริษัท, การใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาวิจัย การนำเข้า และส่งออกระหว่างบริษัทในเครือเดียวกัน เป็นต้น หรืออย่างเช่นมุมมองด้านบุคคลที่มุ่งพิจารณาการลงทุนทั้งในแง่มุมมองด้านการลงทุนทางตรงส่วนตัว การลงทุนทางตรงแบบกลุ่มบุคคล การลงทุนทางตรงโดยบริษัทเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจ และการลงทุนทางตรงโดยรัฐของอีกประเทศ การลงทุนทางตรงจาก

ต่างประเทศในแง่ภูมิความเป็นพันธมิตรทางธุรกิจอาจเกิดขึ้นเมื่อสองกิจการจากประเทศที่ต่างกันมีข้อตกลงทางธุรกิจในแนวทางเดียวกันแต่อยู่บนพื้นฐานของการจำกัดภาระความรับผิดชอบเช่นการเงินที่ไม่เกี่ยวข้องกันก็เป็นได้ ในแง่ภูมิด้านการเงินการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ อาจหมายถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากประเทศต้นทางไปสู่ประเทศปลายทางโดยวัตถุประสงค์ทางเศรษฐศาสตร์ของกิจการนั้น (OECD, 2014) จากตัวอย่างนิยามเหล่านี้แสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนถึงความหมายของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศได้ดีมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ยังมีนักวิชาการที่แสดงทัศนเกี่ยวกับความหมายของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศไว้อีกจำนวนมาก เช่น Dutttagupta et al. (2011) มองว่าการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติมีเคลื่อนย้ายมาสู่ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมาก และเร็วกว่าทุกการเคลื่อนตัวขององค์ประกอบต่างๆ ของการเคลื่อนย้ายทุนในลักษณะอื่นทั่วโลก ทั้งนี้ประเทศกำลังพัฒนา และตลาดเกิดใหม่ทั้งหลายที่เข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนสำคัญในตลาดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศได้นั้น เกิดจากปัจจัยสองด้านอันได้แก่ ปัจจัยการดึงและการผลัก (Reinhart & Reinhart, 2008; Forbes & Warnock, 2012; Fratzscher, 2012) ปัจจัยแรก คือ ปัจจัยผลักดันให้ประเทศกำลังพัฒนามีส่วนสำคัญในตลาดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ เช่น การลดลงของต้นทุนการขนส่ง ราคาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างมากและอัตราการเจริญเติบโตของประเทศพัฒนาแล้วที่เติบโตอย่างช้า ๆ ผลักดันให้บริษัทในประเทศเหล่านั้นต้องเพิ่มการลงทุนในต่างประเทศเพื่อการเติบโตของกิจการ สำหรับปัจจัยดึงดูดให้ตลาดเกิดใหม่เป็นที่ต้องการของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ เช่น ปัจจัยที่ภาครัฐของประเทศเหล่านั้นเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ได้จากการเคลื่อนย้ายทุน การนำเข้าเทคโนโลยีหรือความรู้ในการผลิตบริหารจัดการเพื่อเปลี่ยนสภาพเศรษฐกิจของประเทศสู่ระบบเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่สูงขึ้นและเน้นภาคบริการ (Harding & Javorcik, 2007) สำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในทางทฤษฎีสามารถแบ่งตามผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการค้าระหว่างประเทศได้ออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่

1. การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในแนวนอน (Horizontal FDI)

การลงทุนในลักษณะนี้ ผู้ลงทุนจากต่างประเทศจะเข้ามาดำเนินการลงทุนในประเทศเพื่อขายสินค้าของตนให้แก่คนในประเทศปลายทางการลงทุน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความได้เปรียบจากสินทรัพย์ที่มีลักษณะเฉพาะหรือพิเศษที่ตนเป็นเจ้าของอยู่ อาทิเช่น เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรหรือสินค้าที่มีเทคโนโลยีสูง ที่เกิดจากการศึกษาวิจัยขั้นสูง เป็นต้น ทั้งนี้การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในแนวนอนอาจดำเนินการเพื่อตอบสนองประโยชน์จากการลดลงของต้นทุนค่าขนส่ง การเพิ่มโอกาสของการเจาะตลาด และหลีกเลี่ยงมาตรการกีดกันทางการค้า หรือมุ่งหวังในประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการลงทุนจากประเทศปลายทางการลงทุน แต่นักลงทุนอาจจะต้องเสียต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) ที่จะใช้ในการลงทุนตั้งฐานการผลิต ดังนั้นถ้าตลาดภายในประเทศมีขนาดเล็กมาก ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้ามาดำเนินการ

ลงทุนอาจจะไม่เพียงพอ คู่แข่งกับค่าใช้จ่าย ต้นทุนในการตั้งฐานการผลิต ทั้งนี้การลงทุนในประเทศนี้จะไม่ช่วยส่งเสริมกระตุ้นยอดการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ แต่ในทางตรงกันข้ามอาจทำให้การนำเข้าเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากต้องมีการนำเข้าเครื่องจักร เทคโนโลยีและวัตถุดิบบางประเภทจากต่างประเทศเพื่อใช้ในกระบวนการการผลิต

2. การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในแนวตั้ง (Vertical FDI)

การลงทุนประเทศนี้มีเหตุน่ามาจากปัจจัยในด้านการแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์ มีการลดความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะทางการตลาดหรือในตลาดนั้นๆ เกิดผู้ผลิตรายใหม่ขึ้นหรือเป็นการกีดกันไม่ให้ผู้ประกอบการธุรกิจรายอื่นๆ เข้ามาแข่งขันในตลาด การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในแนวตั้งนี้อาจดำเนินการเพื่อการควบคุมแหล่งผลิตปัจจัยที่จำเป็นในกระบวนการผลิตอันจะส่งผลให้ผู้ประกอบการรายอื่นๆ เสียต้นทุนการเข้าถึงปัจจัยดังกล่าวสูงขึ้นหากต้องการเข้ามาแข่งขันในตลาดเดียวกัน ซึ่งนั่นก็คือการสร้างกำแพงเปรียบเชิงแข่งขันต่อแหล่งวัตถุดิบการผลิต ทั้งนี้ยกตัวอย่างเช่นผู้ลงทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพื่อใช้เป็นฐานในการผลิตเพื่อประกอบธุรกิจการส่งออกกลับไปยังประเทศของผู้ลงทุนเองหรือไปยังประเทศอื่นๆ โดยเมื่อคำนวณต้นทุนการผลิตในประเทศไทยรวมกับค่าธรรมเนียมการค้า (Trade Costs) เช่น ค่าขนส่งไปยังประเทศคู่ค้าอื่นๆ แล้วจะต้องต่ำกว่าต้นทุนการผลิตภายในประเทศของนักลงทุนเอง ดังนั้นการลงทุนประเทศนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้ได้มากที่สุด อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นการนำเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบจากประเทศที่มีเทคโนโลยีสูงกว่าเพื่อใช้ในการผลิต และยังกระตุ้นการส่งออกสินค้าไปสู่ต่างประเทศได้เช่นกัน (Davis et al., 2010)

2.2.2 ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ

จากเอกสารเผยแพร่ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในปี 2002 ระบุว่า การลงทุนทางตรงสามารถส่งผลกระทบต่อประเทศปลายทางการลงทุนได้ในหลากหลายมิติ เช่น สามารถสร้างตำแหน่งงานซึ่งเกิดจากการที่บริษัทลูกเข้าไปดำเนินการเปิดสาขาแล้วทำการจ้างบุคลากรท้องถิ่น และยังสามารถเพิ่มตำแหน่งงานในบริษัทผู้สร้างอุปทานได้อีกด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามนั้นประเทศปลายทางการลงทุนอาจสูญเสียตำแหน่งการจ้างงานในประเทศได้ เพราะหลายครั้งบริษัทที่เข้าไปลงทุนนั้นได้ดำเนินการจ้างงานบุคลากรจากประเทศต้นทางเพื่อไปบริหารหรือดูแลกิจการที่ประเทศปลายทางแทนการจ้างในท้องถิ่น อีกด้านหนึ่งการลงทุนจากต่างชาติยังเป็นการช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านเทคโนโลยี และระบบบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้นอันส่งผลถึงการพัฒนาผลิตภาพการผลิตของประเทศปลายทางโดยรวมได้อีกทางหนึ่ง ในด้านลบการลงทุนทางตรงจากต่างชาตินั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาการล่มสลายของสินค้าและบริการในประเทศปลายทางการลงทุน และอาจก่อให้เกิดปัญหาการต่อต้านจากประชาชนในท้องถิ่นหรือธุรกิจในประเทศที่เข้าไปลงทุนได้ ทั้งนี้การลงทุนทางตรงจากต่างชาติยังช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านการใช้ทรัพยากรโดยรวม

ภายในประเทศอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคุณภาพการผลิตและเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดอันส่งผลให้การบริหารจัดการต้นทุนได้รับการปรับปรุง (OECD, 2002) ผลกระทบในระดับองค์กร และต่ออุตสาหกรรมจากการลงทุนทางตรง โดยต่างชาตินั้นได้รับความสนใจศึกษามาอย่างต่อเนื่อง

แต่ผลกระทบของการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในมุมมองของผู้ประกอบการหรือในระดับบุคคล โดยเฉพาะผู้ประกอบการท้องถิ่นนั้นยังขาดการศึกษาอย่างเพียงพอเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนในระดับธุรกิจเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นหรือองค์กร การไหลเข้าของการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (Inflow FDI) ไม่เพียงแต่ส่งผลทำให้การเกิดใหม่ของผู้ประกอบการในท้องถิ่นลดลงเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดการทางเลือกที่หลากหลายขึ้นสำหรับบุคคลที่ต้องการจะปรับตัวเป็นผู้ประกอบการในอนาคต (De Backer and Sleuwaegen, 2003) ทั้งนี้ Barbosa and Eiriz (2009) ได้นำเสนอถึงผลกระทบจากการลงทุนโดยต่างชาติไว้ว่า ผลกระทบจากการเข้ามาสู่ตลาดในประเทศของบริษัทต่างชาติขึ้นอยู่กับขนาด และจำนวนของนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนก่อนหน้านี้ โดยผลกระทบต่อธุรกิจท้องถิ่นจากบริษัทข้ามชาติเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอทั้งด้านบวกและลบ ทั้งนี้หากพิจารณาในมุมมองด้านทัศนคติของผู้ประกอบการท้องถิ่นแล้วนั้น ทูตต่างชาติที่มีขนาดใหญ่อาจทำให้เกิดอิทธิพลของทุนขนาดใหญ่ที่มีต่อธุรกิจท้องถิ่นทั้งในแง่บวกทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนจากต่างชาติที่ส่งผลต่อมุมมองทัศนคติของผู้ประกอบการในประเทศปลายทางการลงทุนที่มีต่อนักลงทุนต่างชาติ เช่น สัดส่วนหรือสิทธิการครอบครองหุ้นหรือสินทรัพย์ในกิจการที่ดำเนินการอยู่ในประเทศปลายทางการลงทุน ซึ่งโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้มีการให้สิทธิประโยชน์จำนวนมากแก่นักลงทุนต่างชาติในแผนการพัฒนาที่ได้รับการส่งเสริม อาทิเช่น การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินสูงสุด 99 ปี (เช่าที่ดินสูงสุดได้ 50 ปีและต่ออายุได้สูงสุด 49 ปี) อีกทั้งยังมีหลักเกณฑ์การถือหุ้นของต่างชาติที่ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ต้องมีผู้ถือสัญชาติไทยถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียน แต่ก็ยังมีเหตุคงเว้นบางประการที่กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติเป็นการเฉพาะสำหรับกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุนบางประเภทได้ โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกกระแสการต่อต้านเชิงลบถึงสิทธิการครอบครองดังกล่าว อันส่งผลให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อสังคมและภาคธุรกิจในท้องถิ่น

อนึ่งการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในโครงสร้างพื้นฐานของประเทศปลายทางการลงทุนถือเป็นการลงทุนในสินทรัพย์ที่จับต้องได้ที่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก (Sawant, 2010) ซึ่งอาจเป็นการลงทุนที่ทำให้เกิดการสูญเสียต่อสินทรัพย์ของบริษัทข้ามชาติ (Esty, 2003) ทั้งนี้การตัดสินใจลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน

ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยของนักลงทุนต่างชาติได้รับความสนใจเป็นอย่างมากตลอดช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่ได้รับความสนใจจากทุนต่างประเทศล้วนแต่เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงที่ประเทศไทยยังขาดการพัฒนา อาทิเช่นโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงระหว่างเมือง เป็นต้น ทั้งนี้สำหรับมุมมองจากภาคประชาสังคมหรือธุรกิจท้องถิ่นที่สนใจการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศอันอาจส่งผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจ ได้แสดงมุมมองทั้งเชิงบวกและลบต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวโดยนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้ประกอบการท้องถิ่นได้มีทัศนคติต่อทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในแง่บวกที่ดี ทั้งด้านการพัฒนาประเทศในภาพรวม และการต่อยอดเทคโนโลยีขั้นสูงให้ภาคธุรกิจในประเทศสามารถรับองค์ความรู้เหล่านั้นจากต่างประเทศ

ทั้งนี้มุมมองด้านทัศนคติที่มีต่อการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศปลายทางการลงทุน อาจเป็นการศึกษาเฉพาะทางที่เจาะจงถึงกิจกรรมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติที่ส่งผลต่อทัศนคติของคนในสังคม แต่การศึกษาลักษณะดังกล่าวสามารถช่วยให้ทั้งภาคธุรกิจและภาครัฐสามารถมองเห็นมุมมองทางสังคมที่มีต่อนักลงทุนต่างชาติและความเป็นเจ้าของในสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ของคนในประเทศที่ก่อผลผูกพันในระยะยาว ความเป็นมาของการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในประเทศไทยเกิดขึ้นมานานหลายร้อยปีตั้งแต่ยุคของการที่ต่างชาติเข้ามาค้าขาย ลงทุนจนถึงเปิดห้างร้าน ประวัติศาสตร์การติดต่อทางธุรกิจระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติผ่านยุคสมัยของความร่วมมือ และการต่อต้านทั้งภายในประเทศและต่างประเทศมานับไม่ถ้วน เช่น การต่อต้านการสินค้าอเมริกาในปี 2516 ที่ถือว่าเป็นหน้าประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนที่สุดในการต่อต้านทุนต่างชาติในประเทศไทย ทั้งนี้สาเหตุในการทำให้ทัศนคติของสังคมไทยเกิดผลเชิงลบกับการดำเนินธุรกิจกับต่างชาตินั้นอาจมีสาเหตุจากหลากหลายปัจจัย เช่น ปัญหาเรื่องเขตแดน ปัญหาทางการเมือง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ รวมถึงปัญหาด้านคดีต่อชนชาติ แต่ทัศนคติในเชิงลบต่างๆ เหล่านี้เมื่อผ่านระยะเวลาไปได้สักระยะหนึ่งความรุนแรงก็ลดลงตามลำดับ แต่สิ่งที่ยังคงอยู่ในคตินิยมหรือทัศนคติของคนไทย คือทัศนคติการเหมารวม (Stereotype) ซึ่งสังคมไทยยังคงมองว่านักลงทุนต่างชาติบางประเทศมุ่งแต่การหาผลประโยชน์ในการทำธุรกิจในประเทศไทยซึ่งเป็นทัศนคติเชิงลบ แต่ในทางตรงกันข้ามกลับมองว่านักธุรกิจต่างชาติบางประเทศมีส่วนช่วยในการพัฒนาให้อุตสาหกรรมไทยเติบโตเข้มแข็งเสมอ ทั้งนี้สาเหตุของการเหมารวมอาจเกิดจากการขาดปฏิสัมพันธ์โดยตรงหรือการขาดความรู้ความเข้าใจถึงบุคคลหรือชาติพันธุ์ โดยการขาดความสัมพันธ์กันทางตรงนั้นก่อให้เกิดทัศนคติการเหมารวมที่เป็นการจัดรวมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าด้วยกัน โดยขาดความเป็นเอกบุคลลไปโดยสิ้นเชิง (Hurst and Charles, 2007) ทั้งนี้การศึกษาถึงผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการในท้องถิ่นในงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่ง

ประเด็นสำคัญนี้ในการพิสูจน์ความแตกต่างระหว่างสัญชาติของนักลงทุนต่างชาติต่อทัศนคติของประกอบการท้องถิ่นชาวไทย

2.2.3 การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาผลของการลงทุนทางตรงโดยนักลงทุนหรือเอกชนต่างชาติในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่มีผลต่อทัศนคติผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Attitude) ภายในท้องถิ่น โดยเฉพาะสามจังหวัดที่อยู่ในแผนการการพัฒนาโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อีกทั้งยังศึกษาผลกระทบที่มีต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem) อันส่งผลต่อเนื่องถึงทัศนคติของผู้ประกอบการในท้ายที่สุดอีกด้วย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามแผนการพัฒนาพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 8 แพลนดังรายละเอียดข้างต้นแล้วนั้น การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศสามารถเกิดขึ้นได้ในกิจกรรมการพัฒนาทั้ง 8 รูปแบบ อาทิ เช่น แผนปฏิบัติการการพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยีในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในการเปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนดำเนินการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม บุคลากรในสาขาวิชาชีพเชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือในนวัตกรรมใหม่เพื่อการถ่ายทอดสู่แรงงาน เป็นต้น

ทั้งนี้โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกนั้นหากนับย้อนไปตั้งแต่การเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ด้วยระยะเวลาไม่ถึง 5 ปีการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศที่มีลักษณะเด่นชัดที่สุดในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก คือการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายทั้ง 10 ด้านคือ 5 อุตสาหกรรมเดิม (First S-Curve) และ 5 อุตสาหกรรมใหม่ (New S-Curve) ซึ่งยอดการลงทุนใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายในปี 2561 มีมูลค่าทั้งสิ้น 427,132 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 มากกว่า 100% ที่มียอดลงทุน 206,408 ล้านบาท ซึ่งมีรายละเอียดการลงทุนตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ยอดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายจำแนกตามรายอุตสาหกรรม เปรียบเทียบปี 2560 และ 2561

หมวดประเภทกิจการ	จำนวนโครงการ			เงินลงทุน (ล้านบาท)		
	2560	2561	ร้อยละเปลี่ยนแปลง	2560	2561	ร้อยละเปลี่ยนแปลง
5 อุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่						
ดิจิทัล	209	142	-32	4,614	6,945	+51
การแพทย์	33	46	+39	7,127	15,972	+124
ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	64	98	+53	32,574	196,860	+504
เครื่องจักรอัตโนมัติและหุ่นยนต์	5	11	+120	775	1,460	+88
อากาศยาน	7	7	+0	2,762	2,739	-1
รวม	318	304	-4	47,852	223,976	+368
5 อุตสาหกรรมเป้าหมายเดิม						
การเกษตรและแปรรูปอาหาร	145	155	+7	33,329	34,307	+3
ยานยนต์และชิ้นส่วน	46	103	+124	53,538	71,439	+33
การท่องเที่ยว	24	32	+33	26,981	33,539	+24
เทคโนโลยีชีวภาพ	79	68	-14	17,850	13,387	-25
เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์โทรคมนาคม	87	86	-1	38,300	38,827	+1
รวม	321	401	+25	158,628	203,156	+28
รวมทั้งหมด	639	705	+10	206,480	427,132	+107

ซึ่งหากพิจารณาเพียงยอดขอรับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในอุตสาหกรรมเป้าหมายทั้ง 10 แล้วนั้นพบว่ามียอดสูงถึง 485,524 ล้านบาท นับเป็น 83% ของโครงการต่างชาติที่ยื่นขอรับการส่งเสริมในปี 2560 โดยโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่างชาติที่ยื่นขอรับการส่งเสริมนี้ร้อยละ 81 อยู่ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกนับเป็นมูลค่าถึง 474,171 ล้านบาท

การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศอีกมิติหนึ่งให้เห็นเป็นรูปธรรมเด่นชัดคือการลงทุนตามแผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เช่น การลงทุนของบริษัท (China Railway Construction Corporation) ในการร่วมทุนโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน กับบริษัทผู้ชนะการประมูลในประเทศไทย บริษัท รถไฟความเร็วสูงสายตะวันออกเชื่อมสามสนามบิน จำกัด (กลุ่มกิจการร่วมค้าบริษัทเจริญโภคภัณฑ์โฮลดิ้งและพันธมิตร) ซึ่งมีมูลค่าโครงการเขต

พัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมากกว่าสองแสนล้านบาท โดยการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในครั้งนี้นับว่าบริษัทก่อสร้างรายใหญ่อันดับสองของโลกจากจีนได้เข้าถือหุ้นบริษัทร่วมทุนเพื่อพัฒนารถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบินกว่าร้อยละสิบของมูลค่าหุ้นทั้งหมด

การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในทั้งสองแผนพัฒนาดังกล่าว เป็นการลงทุนจากต่างประเทศที่เห็นรูปแบบการเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้ามาในเขตพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่เด่นชัดที่สุดในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการลงทุนจากต่างประเทศในแผนหลักของโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอีกด้วย ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเป้าวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนทางตรงโดยต่างประเทศตามแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และแผนพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่โครงการ

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกกับระบบนิเวศผู้ประกอบการในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมการดำเนินกิจการที่ส่งผลในวงกว้างอันรวมถึงระบบนิเวศความเป็นผู้ประกอบการด้วย ซึ่งในท้ายที่สุดความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจส่งผลโดยตรงไปถึงทัศนคติของผู้ประกอบการที่เปลี่ยนแปลงไปจากระบบนิเวศในการประกอบธุรกิจที่ไม่เหมือนเดิมอีกด้วย

2.3 ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem)

นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษนายอัลเฟรด มาร์แชล (Alfred Marshall) หนึ่งในผู้ก่อตั้งสำนักเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก ได้เคยให้ทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมว่าภาคอุตสาหกรรมมิได้หมายถึงเพียงแต่ความสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนทางธุรกิจเท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับบริบทด้านสังคมวัฒนธรรมด้วย (Marshall, 1922) การมีมุมมองทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคส่วนทางสังคมปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สังคม (Social Economics) ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ในหลากหลายมิติ เช่น ปัญหาโลกร้อนกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอุปโภคบริโภคที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยทางสังคม สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ หรือเทคโนโลยีด้านการคมนาคมที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของประชากรอันแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านการคิดค้นนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม การส่งผลกระทบต่อกันในลักษณะนี้แสดงภาพลักษณ์ที่เด่นชัดที่บ่งบอกว่าธุรกิจกับภาคสังคมมีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นระบบนิเวศ

ซึ่งระบบนิเวศทางธุรกิจ (Business Ecosystem) ได้รับการกล่าวถึงโดยศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดท่านหนึ่งว่า ธุรกิจต่าง ๆ นั้นไม่สามารถดำเนินอยู่ได้เพียงลำพังแต่เพียงในอุตสาหกรรมของตน ธุรกิจต้องสอดประสานอย่างสอดคล้องกับระบบนิเวศของอุตสาหกรรมที่หลากหลายอื่น ๆ ด้วย

(Moore, 1993) โดยนัยยะของระบบนิเวศทางธุรกิจนี้อาจยังไม่สะท้อนถึงบริบทที่แท้จริงตามลักษณะการดำเนินธุรกิจในสังคมผู้ประกอบการ จึงได้มีการค้นคว้าคำนิยามอีก 3 คำอันประกอบด้วยคำว่า สังคมผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Society) สภาพแวดล้อมเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการ (Entrepreneur's Specific Environment) และระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem) ที่สามารถสะท้อนภาพลักษณ์ที่แท้จริงของความเป็นผู้ประกอบการ กล่าวคือ สังคมผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Society) หมายถึง สภาพทางสังคมที่สนับสนุนการคิดค้น เริ่มต้นการประกอบธุรกิจโดยประชากรที่อาศัยอยู่ในสังคม ทั้งนี้การที่จะเปลี่ยนให้สังคมปกติกลายเป็นสังคมผู้ประกอบการนั้นอาจมิใช่การเปลี่ยนแปลงกันเพียงแต่มุมมองด้านการประกอบธุรกิจเท่านั้นแต่ยัง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงกันไปถึงระดับวัฒนธรรมของสังคมเลยทีเดียว (Kayne and Altman, 2005) ซึ่งสังคมความเป็นผู้ประกอบการนี้สามารถหยั่งรากลึกกลงไปในค่านิยม ทักษะและสิทธิทางสังคมได้มากกว่าสังคมทางเศรษฐศาสตร์ในรูปแบบอื่น ๆ (Audretsch, 2009) ในอีกด้านหนึ่ง Reynolds และคณะ (2005) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการ (Entrepreneur's Specific Environment) ไว้ว่าประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 8 ประการคือ (1) การสนับสนุนด้านการเงิน (2) นโยบายภาครัฐ (3) โครงการสนับสนุนจากภาครัฐ (4) การศึกษาและการฝึกอบรม (5) การถ่ายโอนงานวิจัยและการพัฒนา (6) โครงสร้างพื้นฐานด้านพาณิชยกรรมและกิจกรรมเฉพาะทาง (7) ความเปิดกว้างของตลาดภายในประเทศและ (8) มาตรฐานทางสังคมและวัฒนธรรม

สำหรับระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem) นั้นมีการรับรู้กันอย่างไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก และยังเป็นการนิยามที่ค่อนข้างใหม่สำหรับการใช้งานโดยทั่วไป (Carvalho, 2018) โดย Jha (2018) ระบุว่าความเข้าใจถึงองค์ประกอบของระบบนิเวศผู้ประกอบการเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งทั้งในประเด็นด้านความสัมพันธ์ และความเชื่อมโยงระหว่างกันของสมาชิกในระบบนิเวศและหมายรวมถึงกระบวนการที่สร้างให้ระบบนิเวศนั้นแข็งแกร่งขึ้นมาได้ ทั้งนี้ได้มีนักวิจัยจำนวนหนึ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการไว้ อาทิเช่น Cohen (2006) กล่าวว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการที่มีความยั่งยืนนั้น คือรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มของบุคคลในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกันในการที่จะมีข้อตกลงเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืนผ่านการสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้แก่วิสาหกิจรายใหม่ๆ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ยังได้ระบุว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการมีลักษณะทั่วไปที่เป็นการเชื่อมโยงต่อกันและมีความสมบูรณ์ในตัว ดังนั้นด้วยแนวคิดนี้จึงหมายถึง กลุ่มพื้นที่อุตสาหกรรม ระบบนวัตกรรมในพื้นที่ และภากระบบการศึกษาที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้พบว่าผลลัพธ์ของการประกอบธุรกิจนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับเพียงพฤติกรรมภายในขององค์กรแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงการเชื่อมโยงทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของกิจการต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กรอีกด้วย (OECD, 2013) ซึ่ง

สอดคล้องกับ Mack และ Mayer (2016) ที่กล่าวถึงระบบนิเวศผู้ประกอบการว่าเป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงถึงกันของระบบความเป็นผู้ประกอบการที่สนับสนุนการสร้างกิจการใหม่ในบริบทของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ทั้งนี้ Gauthier, Penzell และ Marmer (2017) ได้นิยามคำว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการภายใต้แนวคิดของการแบ่งปันทรัพยากรโดยทั่วไปของพื้นที่ภายในเขตรัศมี 100 กิโลเมตร โดยรอบที่อาจหมายรวมถึงชุมชนของหน่วยงานต่าง ๆ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน และค่านิยมทางวัฒนธรรมที่สร้างกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการ (Roundy, Brockman และ Bradshaw, 2017) ในปี 2017 Theodoraki และ Messegem ได้ขยายความระบบนิเวศผู้ประกอบการว่าคือภาคส่วนต่างๆ 3 ด้าน อันประกอบด้วย บุคคลที่ก่อตั้งและปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกันทั้งเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สาธารณูปโภคต่างๆ และวัฒนธรรม ซึ่งระบบนิเวศผู้ประกอบการอาจแสดงให้เห็นถึงบริบทโดยทั่วไปที่บ่งชี้ให้เห็นความพยายามในการเกื้อหนุนความเป็นผู้ประกอบการในขอบเขตของตน แต่กระนั้นก็ยังอาจรวมถึงเครือข่ายในแนวราบและแนวดิ่ง และยังรวมไปถึงองค์กรที่มีส่วนสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการทั้งภาครัฐหรือสถาบันการเงินเอกชนต่างๆ หน่วยงานสนับสนุน องค์กรวิจัย และกลุ่มความร่วมมือทางธุรกิจรูปแบบต่างๆ ด้วย โดยระบบนิเวศผู้ประกอบการนี้มีลักษณะที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่เป็นกายภาพชัดเจนหรือไม่มีลักษณะทางกายภาพก็ได้ เช่น กฎเกณฑ์ต่างๆ วัฒนธรรมความเป็นผู้ประกอบการที่เป็นความเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการในภูมิภาคเดียวกันที่มีลักษณะเฉพาะลงไป ซึ่ง Spigel (2017) ยังได้ย้ำอีกว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการคือ การรวมตัวของทัศนคติมุมมองด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เครือข่ายทางสังคม หน่วยลงทุนต่างๆ ภาคระบบการศึกษา และนโยบายด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะสร้างสภาวะแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการประกอบการธุรกิจบนพื้นฐานของนวัตกรรม อีกทั้งยังเป็นการรวมตัวของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมภายในพื้นที่ ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาและการเติบโตของธุรกิจสตาร์ทอัพเชิงสร้างสรรค์ และยังก่อให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่และบุคคลอื่น ๆ ที่สามารถยอมรับความเสี่ยงในการเริ่มต้น ลงทุน และให้คำปรึกษากับผู้ประกอบการที่มีความเสี่ยงสูงด้วย ยังมีนักวิชาการนำเสนอว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการนั้นเป็นการกล่าวถึงประเด็นทั้งด้านสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจซึ่งเหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการ ตลอดถึงเครือข่ายผู้นำต่าง ๆ วัฒนธรรม ตลาดทุนและการเปิดใจยอมรับของผู้บริโภค

ยิ่งไปกว่านั้นระบบนิเวศผู้ประกอบการยังสนับสนุนการติดต่อเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน อันมีส่วนในการช่วยส่งเสริมให้เกิดการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ในขณะที่องค์กรธุรกิจก็สามารถแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันได้ ทั้งนี้ระบบนิเวศดังกล่าว คือ การผสมผสานกันของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรการศึกษา และกลุ่มต่างๆทางสังคมเข้าด้วยกัน (Muldoon, Bauman and Lucy, 2018) ในมุมมองของ Adner และ Kapoor (2010) มองว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการคือการขยายความและสนับสนุนพัฒนาการของความเป็นผู้ประกอบการที่อยู่บนพื้นฐานของความสามารถของผู้ประกอบการนั้น ซึ่งเน้นไปที่

ความเป็นอิสระระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมที่ธุรกิจนั้นดำเนินอยู่และยังเป็นการนำเสนอทางเลือกในการสร้างกรอบแนวความคิดที่เฉพาะเจาะจงและสร้างสรรค์คุณค่าให้แก่ความเป็นผู้ประกอบการนั้นๆ ได้ด้วย อย่างเช่น มุมมองที่ว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการ คือ องค์กรประกอบที่แตกต่างกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความอิสระภายในพื้นที่ภูมิศาสตร์เดียวกันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและถึงที่สุดแล้วอาจอยู่ในแนวทางการปฏิบัติของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดและสามารถส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมได้อีกด้วย (Cohen, 2006) ในการศึกษาเรื่องระบบนิเวศผู้ประกอบการในเมืองอัจฉริยะของ Sarma และ Sunny (2017) ได้สรุปแนวคิดของ Spigel (2017) และ Campbel (2004) ว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการ คือ องค์กรประกอบที่ติดต่อเชื่อมโยงกันของผู้มีบทบาทต่างๆ เช่น ผู้ประกอบการ ผู้กำหนดนโยบาย ส่วนราชการ ผู้จัดหาเทคโนโลยี เครือข่ายผู้จัดส่งวัตถุดิบ ตลาดและประชาชน นักลงทุน ภาคแรงงาน เป็นต้น ทั้งนี้ระบบนิเวศผู้ประกอบการที่ดียังสามารถส่งเสริมการดำเนินการของผู้ประกอบการได้ในสามมิติ อันได้แก่ กิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการ สามารถส่งเสริมให้องค์กรเติบโตอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมทางธุรกิจในห้องถิ่นสามารถสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการได้และช่วยทำให้เกิดวิวัฒนาการด้านการเชื่อมโยงกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน (Mason และ Brown, 2014)

ในขณะที่ Isenberg (2010) พบว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการนั้นประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลอันเป็นองค์ประกอบสำคัญ เช่น ผู้นำ วัฒนธรรม ตลาดทุน และการเปิดรับของกลุ่มลูกค้าที่ผสมผสานกันอย่างสลับซับซ้อน ซึ่งการไม่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติของการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันขององค์ประกอบระบบนิเวศนี้จะนำไปสู่ผลลัพธ์อีกด้าน จนกระทั่งปี (2011) Isenberg ได้ให้ความหมายของระบบนิเวศผู้ประกอบการเพิ่มเติมว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบจำนวนมากมาย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 6 หมวดหลัก โดยแต่ละองค์ประกอบของระบบนิเวศผู้ประกอบการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนแต่มักเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อการดำรงอยู่ของภาวะผู้ประกอบการ ดังนั้นการรวมตัวกันในลักษณะนี้จึงมักเป็นการรวมตัวกันอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะเพื่อสร้างความอยู่รอดให้แก่การประกอบธุรกิจ มีความต้องการนโยบายต่างๆ ที่เกื้อหนุนต่อการประกอบการ มีตลาด แหล่งทุน ทักษะบุคคล วัฒนธรรม และการสนับสนุนต่างๆ ที่มีรูปแบบเป็นการเฉพาะ ซึ่งโดยนิยามดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทที่ว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการมีพลวัต และเป็นเครือข่ายของบุคคลประเภทต่างๆ ที่บริหารจัดการตนเองอย่างอิสระ ซึ่งในทุกๆ ความเชื่อมโยงของผู้ประกอบการนั้นมักมีผู้เชื่อมโยงเครือข่ายหลักและผู้มีอิทธิพลต่อระบบนิเวศซึ่งอาจไม่ใช่ผู้ประกอบการก็ได้ (Isenberg, 2014) ตามแบบจำลองระบบนิเวศผู้ประกอบการของ Isenberg (2011) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ 6 ประการของระบบนิเวศผู้ประกอบการ คือ

(1) ภาคนโยบาย ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือภาวะผู้นำ และภาครัฐ

ภาวะผู้นำ หมายถึง การสนับสนุนอย่างเปิดเผยชัดเจน การมีสิทธิในสังคม การเปิดรับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ การกำหนดกลยุทธ์ความเป็นผู้ประกอบการ การจัดการในภาวะเร่งด่วน นวัตกรรม และการบริหารความท้าทายต่าง ๆ ในภาวะแวดล้อม

ภาครัฐ หมายถึง องค์กรที่ให้การสนับสนุนให้เงินลงทุน ผู้สนับสนุนทางการเงินต่าง ๆ การกำหนดข้อกฎหมายที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษ องค์กรด้านการวิจัยพัฒนา การออกกฎหมายที่เอื้อต่อวิสาหกิจ เช่น กฎหมายล้มละลาย กฎหมายกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ และกฎหมายแรงงาน

(2) ภาคการเงิน คือ การสนับสนุนทางการเงินต่าง ๆ เช่น การให้กู้ยืมเงินขนาดเล็ก (Micro loans) นักลงทุนใจดี (Angel Investor) การร่วมลงทุนในกิจการเริ่มต้น กองทุนร่วมลงทุนต่าง ๆ การระดมทุนในตลาด และการกู้เงิน เป็นต้น

(3) ด้านวัฒนธรรม แบ่งเป็นสองประเด็นคือ เรื่องราวแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการและบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งในประเด็นแรกนั้น เช่น การประสบความสำเร็จของกิจการที่สามารถพบเห็นได้ในสังคม การประสบความสำเร็จด้านการเงินของผู้ก่อตั้งกิจการต่างๆ และความมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติของผู้ประกอบการ ในประเด็นถัดมาเรื่องบรรทัดฐานทางสังคมนี้หมายรวมถึง ความอดทนต่อความผิดพลาด ความเสี่ยงและความล้มเหลวของผู้ประกอบการ การสร้างนวัตกรรม การมีความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ และทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ฐานะทางสังคมของผู้ประกอบการ การสร้างความมั่งคั่งและความทะเยอทะยาน แรงผลักดันหรือความกระหายต่อความสำเร็จของคนในสังคม

(4) สิ่งสนับสนุนต่างๆ ประกอบด้วย

สาธารณูปโภค เช่น สาธารณูปโภคการสื่อสาร การคมนาคม การขนส่ง โลจิสติกส์ สาธารณูปโภคด้านพลังงาน ศูนย์การบ่มเพาะผู้ประกอบการ เขตหรือพื้นที่เฉพาะสำหรับผู้ประกอบการ

การสนับสนุนเฉพาะด้าน เช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย การให้บริการด้านบัญชี ผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและผู้ให้คำปรึกษาต่าง ๆ

การสนับสนุนต่างๆที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยภาครัฐ เช่น การสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการที่มาแสวงหากำไร การจัดการประกวดแผนธุรกิจ การจัดสัมมนาและสมาคมต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนต่อความเป็นผู้ประกอบการ

(5) ด้านทุนมนุษย์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อยคือ ภาคแรงงานและสถาบันการศึกษา โดยภาคแรงงานนั้น เช่น แรงงานทักษะ และแรงงานไม่อาศัยทักษะ ผู้ประกอบการธุรกิจต่อเนื่อง (Serial Entrepreneur) และผู้สืบทอดกิจการรุ่นต่อไป สำหรับสถาบันการศึกษาคือ ระบบวุฒิการศึกษา การฝึกอบรมความเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ เป็นต้น

(6) ภาคการตลาด มุ่งพิจารณาใน 2 ประเด็นย่อย คือ

ก่อนการนำออกสู่ตลาด เช่น ผู้ทดลองใช้เพื่อพิจารณาแนวคิดสินค้าหรือธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิต ลูกค้าอ้างอิง ผู้ให้คำแนะนำเบื้องต้น และช่องทางการจัดจำหน่ายต่างๆ

เครือข่ายสนับสนุน หมายถึง เครือข่ายผู้ประกอบการ เครือข่ายนักธุรกิจต่างชาติ และความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ

ทั้งนี้ หกองค์ประกอบตามแบบจำลองระบบนิเวศผู้ประกอบการของ Isenberg (2011) นี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้จะได้ดำเนินการศึกษาถึงผลการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ อันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่เปลี่ยนภาวะการณ์ทางธุรกิจไปโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

สมมติฐานการวิจัย 2 การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีความสัมพันธ์กับระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem)

2.4 ทักษะของผู้ประกอบการ

การศึกษาคูณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการนั้น ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการนำทฤษฎีสำหรับการวัดผลเชิงบุคคลิกภาพ และการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางประชากรศาสตร์มาใช้ในการศึกษา ทั้งนี้ถือเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้อย่างยิ่งสำหรับการทดสอบคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของบุคคล

(Robinson et al., 1991) โดยรูปแบบการวัดผลดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันในวงจำกัดถึงประสิทธิภาพของเครื่องมือ ทั้งนี้การทดสอบด้วยทฤษฎีด้านบุคคลิกภาพยังเป็นเพียงการศึกษาที่มุ่งเน้นแต่กรอบทฤษฎีการวัดบุคคลิกภาพโดยทั่วไป ที่เป็นการค้นคว้าภายใต้ขอบเขตการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมประเด็นปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากนัก เช่น การศึกษาถึงแรงจูงใจอันนำไปสู่ความสำเร็จ รูปแบบการควบคุมดูแล การยอมรับความเสี่ยง ลักษณะการแก้ไขปัญหาของบุคคล การเป็นผู้มีนวัตกรรมและคุณค่าในตนเองของผู้ประกอบการ เป็นต้น (Robinson et al., 1991) ดังนั้นจะสังเกตได้ว่าการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการภายใต้กรอบทฤษฎีด้านบุคคลิกภาพอาจพบกับประเด็นข้อจำกัดบางประการ เช่น ประเด็นแรกในด้านวิธีการศึกษาที่ใช้แนวคิดการวัดทัศนคตินี้เป็นวิธีการวิจัยที่ไม่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อศึกษาประเมินลักษณะความเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ โดยเป็นเพียงการนำทฤษฎีด้านจิตวิทยาทั่วไปมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเท่านั้น อีกทั้งบางครั้งยังขาดความเหมาะสม และไม่เกิดประสิทธิภาพในการศึกษาเท่าที่ควร เพราะในทุกกรณีศึกษานั้นต่างก็ประกอบไปด้วยกรอบทฤษฎี และสมมุติฐานทางวิชาการที่เหมาะสมเฉพาะด้านไปในแต่ละกรณีทั้งสิ้น (Homaday, 1987; Homaday & Nunnally, 1987) ประเด็นถัดมาคือ การใช้เครื่องมือการวัดที่แตกต่างกันประเมินแนวคิดเดียวกันหรือที่มีความคล้ายคลึงกันส่งผลให้เครื่องมือนั้นขาดความเชื่อมโยงกันกับประเด็นที่ต้องการวัดและส่งผลให้การใช้เครื่องมือ

นั้นขาดเหตุและผลในการเลือกใช้ ประเด็นสุดท้ายคือการกระจายตัวของจุดมุ่งเน้นในเครื่องมือวัดตาม สถานการณ์ต่างๆ เป็นการลดประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในบริบทของการวัดลักษณะความเป็น ผู้ประกอบการ (Ajzen & Fishbein, 1977; Fishbein & Ajzen, 1975)

แต่กระนั้นการศึกษาทัศนคติของผู้ประกอบการก็อาจละทิ้งปัจจัยด้านบุคคลได้อย่างสิ้นเชิง ซึ่ง Pounder and Devonish (2016) ได้นำเสนอถึงทัศนคติส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วย มุมมองถึงโอกาสทางธุรกิจ ความไว้วางใจในความรู้ ความสามารถและทักษะในการดำเนินกิจกรรมการเป็น ผู้ประกอบการ ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ความกลัวความล้มเหลวและความมุ่งมั่นในการเริ่มต้น ธุรกิจใหม่ ที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติความเป็นผู้ประกอบการของบุคคล ทั้งนี้ยังมีตัวแปรระดับ บุคคลอีกประการที่ส่งผลต่อทัศนคติความเป็นผู้ประกอบการ โดยเพศชายมีทัศนคติด้านความเป็นผู้ประกอบการที่ สามารถควบคุมตนเองและมีความเป็นนวัตกรรมสูงกว่าเพศหญิง (Harris and Gibson, 2014) ปัจจัยที่สำคัญอีก ประเด็นหนึ่งคือ การศึกษาเฉพาะทางที่นักวิชาการจำนวนมากได้นำเสนอถึงการศึกษาในระดับเฉพาะความเป็น ผู้ประกอบการว่ามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทัศนคตินี้อย่างใกล้ชิด Fayolle and Gailly (2015) ได้ดำเนินการ ศึกษาถึงอิทธิพลของระบบการศึกษาเฉพาะทางสำหรับผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education Programs: EEPs) ต่อทัศนคติ และความมุ่งมั่นในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจได้ผลสรุปว่า ตัวแปรทั้งสองส่งผลต่อกันใน เชิงบวก ทั้งนี้ Harris and Gibson (2014) ยังได้นำเสนอปัจจัยที่สำคัญด้านประสบการณ์ความเป็นผู้ประกอบการ ธุรกิจหรือประสบการณ์จากพื้นฐานครอบครัวที่ทำธุรกิจ ยังมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติความเป็น ผู้ประกอบการของบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาเดียวกันยังได้นำเสนอถึงปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อ ทัศนคติผู้ประกอบการอย่างยิ่ง เช่น ความมั่นใจในตนเอง ในความสามารถของตนเองและความภาคภูมิใจใน ตนเองของผู้ประกอบการ (Van and Boshoff, 2004) ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยภายในที่มีผลทางตรงต่อทัศนคติ ของผู้ประกอบการ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นผลกระทบในระดับที่กว้างขึ้น คือ การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ และระบบนิเวศผู้ประกอบการที่อาจมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของผู้ประกอบการ โดยสามารถนำผลการศึกษามาใช้เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยระดับมหภาคอันส่งผลกระทบต่อทัศนคติของ บุคคลในระดับหน่วยย่อยลงมา

ทั้งนี้ Strobl, Kronenberg และ Peters (2012) ได้นำเสนอรูปแบบการวัดบุคลิกภาพความเป็น ผู้ประกอบการไว้ว่า ประกอบไปด้วยตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อทัศนคติความเป็นผู้ประกอบการนั้นประกอบไปด้วย ตัวแปรทัศนคติที่วัดในระดับบุคคลโดยปกติกับตัวแปรเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวัดความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่ง ผู้ประกอบการนั้นควรมีองค์ประกอบของทัศนคติดังนี้ (1) ความเป็นผู้มีนวัตกรรม (2) มีความไม่หวาดหวั่นต่อ ความเสี่ยง (3) มุ่งมั่นความรู้และใฝ่เรียนรู้ (4) มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ (5) ปราศจากที่จะเป็นอิสระ (6) มีความสามารถในการวางแผนและเตรียมการ (7) รับรู้ถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ (8) รับรู้ถึงการ

ช่วยเหลือเกื้อกูลและ และ (9) รับรู้ถึงอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการ ที่เป็นการพัฒนาจาก Robinson, et al. (1991) ซึ่งได้นำเสนอเครื่องมือการวัดทัศนคติผู้ประกอบการที่ผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือของ เครื่องมือดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับสำหรับนักวิจัยในการใช้ทดสอบทัศนคติของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Attitude Oriented: EAO) ที่มีความแตกต่างด้านวัตถุประสงค์ของการวัดจากทัศนคติจากบุคคล ทั่วไป ทั้งนี้ประกอบด้วยมาตรวัดย่อย 4 หน่วยวัด คือ

1. ความสำเร็จทางธุรกิจ หมายถึง ทัศนคติของผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ทางธุรกิจและการเจริญเติบโตทางธุรกิจของผู้ประกอบการ
2. นวัตกรรมทางธุรกิจ ซึ่งเป็นทัศนคติที่มีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการเปิดรับกิจกรรมทางธุรกิจรูปแบบใหม่และแนวทางการดำเนินธุรกิจที่มีรูปแบบเฉพาะ
3. ทัศนคติในการรับรู้ถึงการควบคุมผลลัพธ์ทางธุรกิจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นมุมมองส่วนบุคคลในการควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อธุรกิจของตนเอง
4. ทัศนคติในการเห็นคุณค่าในตนเองทางธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองและการยอมรับในความสามารถของบุคคลในด้านธุรกิจด้วย

โดยงานวิจัยนี้ได้นำเครื่องมือข้างต้นของ Robinson, et al. (1991) เป็นต้นแบบในการปรับปรุงหน่วยวัดเพื่อประเมินทัศนคติผู้ประกอบการเป้าหมาย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยฉบับนี้ประกอบด้วยผู้ประกอบการธุรกิจรายเล็กและรายย่อยภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ประกอบธุรกิจอยู่ใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการที่จดทะเบียนการค้าและผู้ประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนการค้ากับกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งสาเหตุของการพิจารณาประชากรกลุ่มดังกล่าวมาจากเหตุผลของวัตถุประสงค์งานวิจัยที่ต้องการศึกษาผู้ประกอบการในระดับรายเล็กและรายย่อยอย่างแท้จริง ซึ่งในสภาพความเป็นจริงแล้วผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวจำนวนมากไม่ได้มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นประชากรของงานวิจัยฉบับนี้จึงไม่สามารถทราบจำนวนได้และมีขนาดใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจทั้งสิ้นจำนวน ๔๐๐ ตัวอย่าง (Cochran, 1984 ; อ้างถึงใน กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549)

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) เป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียดนี้ ผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยในจังหวัดชลบุรีจำนวน ๑๓๕ ตัวอย่าง จังหวัดระยองจำนวน ๑๓๕ ตัวอย่าง และจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน ๑๓๐ ตัวอย่าง ทั้งนี้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มีการกำหนดล่วงหน้าไว้อย่างชัดเจนตามขนาดเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัดและเพื่อความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่นำมาใช้สำหรับงานวิจัยนี้ คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด ซึ่งกระบวนการในการสร้างแบบสอบถามนั้นได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ทั้งนี้ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการส่งแบบสอบถามให้กับผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินหลังจากนั้นจึงได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งก่อนที่จะดำเนินการทดลองแจกแบบสอบถามเพื่อนำมาทดสอบความเชื่อมั่น โดยรายละเอียดของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 : ข้อมูลลักษณะทางประชากร โดยประกอบไปด้วยข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลของกิจการ โดยมีรูปแบบคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและกรอกรายละเอียด

ตอนที่ 2 : ข้อมูลด้านผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ

ตอนที่ 3 : ข้อมูลสำรวจด้านระบบนิเวศผู้ประกอบการ

ตอนที่ 4 : ข้อมูลสำรวจด้านทัศนคติของผู้ประกอบการ

โดยรูปแบบคำถามในตอนที่ 2-4 นั้นมีรูปแบบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 1 หมายถึง น้อยที่สุด, 2 หมายถึง น้อย, 3 หมายถึง ปานกลาง, 4 หมายถึง มาก, และ 5 หมายถึง มากที่สุด ทั้งนี้ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจะต้องมีค่า Cronbach's Alpha มากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าผ่านตามเกณฑ์

(กัลยา, 2556) โดยผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจะเป็น ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	จำนวนข้อคำถาม	ค่าความเชื่อมั่น
ตอนที่ ๑: ข้อมูลลักษณะทางประชากร	๔	N.A.
ตอนที่ ๒: ข้อมูลด้านผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ	๑๓	๐.๘๓
ตอนที่ ๓: ข้อมูลสำรวจด้านระบบนิเวศผู้ประกอบการ	๒๗	๐.๗๗
ตอนที่ ๔: ข้อมูลสำรวจด้านทัศนคติของผู้ประกอบการ	๒๐	๐.๘๑

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทุกพื้นที่ที่ร่วมกับผู้รับจ้างเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามพื้นที่ที่ได้แบ่งเอาไว้ โดยเน้นพื้นที่ชุมชน เขตเมือง และพื้นที่รอบเขตนิคมอุตสาหกรรมทั้งหมดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้ก่อนการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยและผู้เก็บข้อมูลได้มีการสอบถามเพื่อขอคำยินยอมทางวาจาจากผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนก่อนการกรอกแบบสอบถามทุกฉบับ การชี้แจงวัตถุประสงค์งานวิจัย และขอบเขตงานวิจัยเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนต้องได้รับทราบก่อนการให้ความยินยอม ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถเก็บแบบสอบถามได้เกินกว่าจำนวนที่กำหนดข้างต้นและได้รวบรวมเพื่อการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) เพื่อการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรที่กำหนด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM: Structural Equation Modeling) แบบ PLS-SEM (Partial Least Square SEM) ซึ่งเป็นการประเมิน โมเดลการวัด (Outer model evaluation) และการประเมิน โมเดลเชิงโครงสร้าง (Inner model Evaluation) การประเมิน โมเดลการวัดดำเนินการเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน

(Convergent validity) และค่าความเชื่อมั่น (Composite reliability) ในขณะที่การประเมินโมเดลเชิงโครงสร้างจะดำเนินการหลังจากขั้นตอนการประเมินโมเดลการวัดเสร็จสิ้นแล้ว

บทที่ 4

ผลการวิจัย

สรุปผลและการอภิปรายผล

การวิเคราะห์โมเดลสำหรับการวิจัยนี้ดำเนินการโดยใช้เทคนิค Partial Least Square SEM (PLS-SEM) ทั้งนี้สรุปผลข้อมูลเบื้องต้นสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการ สามารถสรุปข้อมูลได้ (ตารางที่ 5 บัญชีส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ) ดังนี้

ตารางที่ 5 บัญชีส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ

ข้อมูลผู้ประกอบการ	(n=498)	
เพศ	ชาย	๔๓%
	หญิง	๕๗%
การอบรมความเป็นผู้ประกอบการ	เคย	๗๖%
	ไม่เคย	๒๔%
พื้นฐานครอบครัวเป็นผู้ประกอบการ	เคย	๓๙%
	ไม่เคย	๖๑%
อายุของกิจการ	เฉลี่ย (ปี)	๒.๓

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement model) และ โมเดลโครงสร้าง (Structural model) ตามลำดับ โดยผลการวิเคราะห์โมเดลวัดผลนี้ได้มีการคำนวณค่าความเชื่อมั่นและค่าความเที่ยงของข้อมูล ซึ่งได้ดำเนินการวิเคราะห์ (1) ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด (Item reliability) (2) ความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) (3) ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent validity) (4) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity)

ตารางที่ 6 ค่า Cronbach's alpha, composite reliability, average variance extracted (AVE), และค่าfactor loadings (n=498)

Constructs/Items	Cronbach's alpha	Composite reliability	AVE	Factor loadings	Mean (SD)
ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (IM)	0.87	0.89	0.78		
IM1				0.82	3.10 (0.72)
IM2				0.88	2.81 (0.91)
IM3				0.81	2.99 (0.89)
IM4				0.81	2.93 (0.92)
ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (EntEco)	0.91	0.93	0.81		
EntEco1				0.90	2.89 (1.01)
EntEco2				0.91	2.98 (1.13)
EntEco3				0.89	2.85 (1.15)
EntEco4				0.93	2.97 (1.01)
EntEco5				0.92	2.99 (1.08)
EntEco6				0.91	2.87 (0.97)
ทัศนคติผู้ประกอบการ (EntAtt)	0.95	0.96	0.84		
EntAtt1				0.91	3.21 (1.08)
EntAtt2				0.95	3.09 (1.03)
EntAtt3				0.98	3.11 (1.12)
EntAtt4				0.92	3.15 (1.09)

ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามโดยการวัดความเชื่อมั่นของเครื่องมือแสดงค่าการวัดออกมาเป็นค่าน้ำหนัก (loading) ทั้งหมดมีค่ามากกว่า 0.70 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งหมดนั้นผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำการพิจารณาค่าความเชื่อมั่น (Hair Jr et al., 2016) ดังแสดงในตารางที่ 6 สำหรับการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเสมือนนั้นเป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามที่ใช้ในการวัดกับแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการทดสอบว่ามีความเกี่ยวข้องกันทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติหรือไม่ (Hair et al., 2011) สำหรับงานวิจัยฉบับนี้จะพิจารณาจากค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average variance extracted: AVE) ซึ่งต้องมีค่าต่ำที่สุดไม่น้อยกว่า 0.50 (Hair et al., 2011) และพิจารณาความสอดคล้องภายในจากค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (Composite reliability) ซึ่งต้องมีค่ามากกว่า 0.70 (Nunnally, 1978) ตามที่แสดง (ในตารางที่ 3) ทั้งนี้การทดสอบ

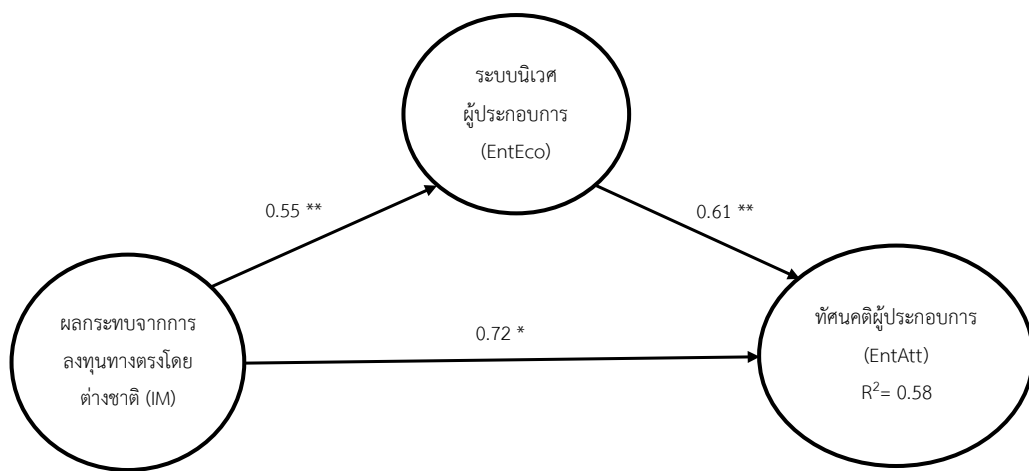
ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก งานวิจัยฉบับนี้ได้พิจารณาจากค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (AVE) และการตรวจสอบระหว่างปัจจัย (Cross-loading analysis) (Chin et al., 2003) ดังแสดงในตารางที่ 7 และ 8 ตามลำดับ ตารางที่ 7 ค่าความเที่ยงตรงเชิงจำแนก : Discriminant validity (n=498)

Constructs	IM	EntEco	EntAtt
IM	0.84		
EntEco	0.33	0.87	
EntAtt	0.41	0.42	0.91

ตารางที่ 8 ค่าการวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยของโมเดล : Cross-loading analysis (n=498)

Constructs/Items	IM	EntEco	EntAtt
ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (IM)			
IM1	0.82	0.36	0.35
IM2	0.88	0.33	0.34
IM3	0.81	0.37	0.34
IM4	0.81	0.36	0.32
ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (EntEco)			
EntEco1	0.44	0.90	0.44
EntEco2	0.44	0.91	0.48
EntEco3	0.47	0.89	0.48
EntEco4	0.41	0.93	0.49
EntEco5	0.46	0.92	0.47
EntEco6	0.45	0.91	0.46
ทัศนคติผู้ประกอบการ (EntAtt)			
EntAtt1	0.33	0.46	0.91
EntAtt2	0.35	0.48	0.95
EntAtt3	0.37	0.48	0.98
EntAtt4	0.37	0.45	0.92

ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างได้รับการประเมินโดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path coefficient) และค่า R² ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการวัดความสามารถในการอธิบายของสมการตัวแปร (explanatory power) โดยรูปภาพที่ 2 แสดงให้เห็นผลลัพธ์ของโมเดลเชิงโครงสร้างสำหรับงานวิจัยนี้ โดยการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคBootstrapนั้นเป็นการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ สำหรับโมเดลเชิงโครงสร้างซึ่งค่าดังกล่าวที่ได้จากการวิเคราะห์โดยเครื่องมือ PLS-SEM นั้นเป็นค่าที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อสันนิษฐานการกระจายตัวของข้อมูล ดังนั้นระดับนัยยะสำคัญของการทดสอบจึงไม่เหมาะสมกับวิธีการทดสอบในรูปแบบพาราเมตริก (Hair Jr et al., 2016)

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้วย SEM ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นถึงผลการทดสอบสมมติฐานตัวแปรทั้งสามของการวิจัยอันประกอบด้วย ผลกระทบทางตรงจากการลงทุนโดยต่างชาติ ระบบนิเวศผู้ประกอบการและทัศนคติผู้ประกอบการ ทั้งนี้จากตารางจะเห็นว่าสมมติฐานทั้งสามข้อได้ผลของการทดสอบยอมรับทั้งหมด ซึ่งสามารถแปรผลได้ว่าตัวแปรต้นมีอิทธิพลเชิงบวกต่อตัวแปรตาม การใช้ PLS-SEM ในการอธิบายถึงค่าความแปรปรวนของตัวแปรภายในได้รับการพิจารณาในแง่ของการเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นสำหรับการประเมินคุณภาพของโมเดลการทดสอบ (Henseler et al., 2009) แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยฉบับนี้ได้นำวิธีการของ Cohen (2013) ดังที่แสดงผลในรูปที่ 1 ค่า R² ของทัศนคติผู้ประกอบการมีค่าอยู่ที่ 0.58 ซึ่งหมายถึงตัวแปรทั้งหมดมีความสามารถมากเพียงพอในการอธิบายโมเดลการศึกษานี้ ในส่วนของความสามารถในการพยากรณ์ผลลัพธ์ตามที่โมเดลได้คาดหมายไว้ผลลัพธ์แสดงออกมาเป็นที่ยอมรับได้

ตารางที่ 9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

	สมมติฐาน	Path coefficients	การตัดสินใจ
H ₁	IM→EntEco	0.55**	ยอมรับ
H ₂	IM→EntAtt	0.72*	ยอมรับ
H ₃	EntEco→EntAtt	0.61**	ยอมรับ

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงให้เห็นชัดเจนว่าผลกระทบจากการลงทุน โดยต่างชาติส่งผลโดยตรงต่อระบบนิเวศน์ผู้ประกอบการในเชิงบวก จากการวิเคราะห์พบว่าผลกระทบด้านการเพิ่มพูนองค์ความรู้ภายในประเทศ ความสามารถต่อการเกื้อหนุนทางธุรกิจต่อผู้ประกอบการ การเป็นแรงจูงใจทางธุรกิจของนักลงทุนต่างชาติ และผลกระทบต่อพัฒนาการด้านกฎหมายหรือการกำหนดกฎเกณฑ์ทางธุรกิจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ผู้ประกอบการของธุรกิจภายในท้องถิ่น งานวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติที่ดูห่างไกลจากความรู้ลึกของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะผู้ประกอบการในท้องถิ่นซึ่งได้รับผลกระทบอย่างไม่ทันรู้ตัว และความสามารถในการตระหนักถึงผลดีหรือผลเสียอันเกิดกับชุมชนและท้องถิ่นของตน การตระหนักในผลกระทบดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในทัศนคติของผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากผลกระทบจากการลงทุน การลงทุนทางตรงจากต่างชาติในพื้นที่ของผู้ประกอบการกระตุ้นทัศนคติด้านการสร้างความสำเร็จต่อกิจการของผู้ประกอบการเป็นอย่างดี การลงทุนทางตรงจากต่างชาติอาจช่วยส่งเสริมให้เกิดการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างองค์กรธุรกิจ อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันได้ ทั้งนี้ระบบนิเวศดังกล่าว ทั้งการผสมผสานกันของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรการศึกษาและกลุ่มต่างๆ ทางสังคมเข้าด้วยกันอาจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Muldoon, Bauman และ Lucy, 2018) อีกทั้งในมุมมองของ Adner และ Kapoor (2010) มองว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการคือการขยายความและสนับสนุนพัฒนาการของความเป็นผู้ประกอบการที่อยู่บนพื้นฐานของความสามารถของผู้ประกอบการนั้นซึ่งผลกระทบจากการลงทุน โดยต่างชาติอาจช่วยในการขยายผลพัฒนาการดังกล่าวให้เด่นชัดยิ่งขึ้นก็เป็นได้

จากผลการทดสอบสมมติฐานด้านผลกระทบจากการลงทุนทางตรง โดยต่างชาติต่อทัศนคติของผู้ประกอบการในพื้นที่ ปรากฏว่าจากการทดสอบโดยใช้เทคนิค PLS ปรากฏว่าสมมติฐานได้รับการสนับสนุน โดยสรุปก็คือผลกระทบจากการลงทุน โดยต่างชาติส่งผลโดยตรงในเชิงบวกต่อทัศนคติผู้ประกอบการ ทัศนคติด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการในพื้นที่ได้รับผลกระทบในอันดับแรก ซึ่งอาจสามารถวิเคราะห์ได้ว่าผลกระทบด้านพัฒนาการองค์ความรู้ผู้ประกอบการ ด้านการสร้างแรงจูงใจทางธุรกิจ ด้านการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย กฎเกณฑ์การประกอบธุรกิจและด้านการเป็นที่พึ่งพาทางธุรกิจของนักลงทุนต่างชาติ ทำให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีแม่แบบที่ดีในการดำเนินหรือพัฒนาธุรกิจของตน ทั้งนี้ทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดในลำดับรองลงมาคือการสร้างหรือการนำเอานวัตกรรมองค์ความรู้ใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการประกอบพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ ทั้งนี้การลงทุนทางตรงจากต่างชาติอาจเป็นแรงผลักดันหนึ่งที่ช่วยให้

ผู้ประกอบการภายในท้องถิ่นเห็นถึงพัฒนาการหรือรูปแบบการทำธุรกิจที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากการนำเข้าองค์ความรู้ด้านการประกอบธุรกิจ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลโดยตรงต่อการเป็นต้นแบบหรือผู้นำในการใช้เทคโนโลยีหรือระบบการบริหารจัดการธุรกิจทำให้ผู้ประกอบการเห็นตัวอย่างแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจการ ตรงกับแนวคิดของ Strobl, Kronenberg และ Peters (2012) ในประเด็นที่ว่าผู้ประกอบการควรมีองค์ประกอบของทัศนคติทั้งด้านความเป็นผู้มีนวัตกรรม มีองค์ความรู้และไฟเรียนรู้ และยังคงเป็นผู้ที่รับรู้ถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผลกระทบจากการลงทุนดังกล่าวยังมีผลต่อปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติผู้ประกอบการทั้งด้านความมั่นใจในตนเอง ในความสามารถของตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของผู้ประกอบการ (Van และ Boshoff ,2004) ทั้งนี้หากพิจารณาว่าผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติเป็นผลกระทบด้านมหภาคซึ่งส่งผลโดยรวมต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศแต่เพียงอย่างเดียวอาจเป็นการศึกษาที่ขาดความรอบคอบ ทั้งนี้การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติที่เป็นการวิเคราะห์ระดับบุคคลนี้อาจสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเชื่อมโยงผลกระทบดังกล่าวให้แสดงภาพให้เห็นอย่างเด่นชัดมากยิ่งขึ้น ทัศนคติในการรับรู้ถึงการควบคุมผลลัพธ์ทางธุรกิจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นมุมมองส่วนบุคคลในการควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อธุรกิจของตนเองและทัศนคติในการเห็นคุณค่าในตนเองทางธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง และการยอมรับในความสามารถของบุคคลในด้านธุรกิจด้วย ทัศนคติทั้งสองด้านนี้นั้นการวิเคราะห์ในระดับบุคคลเป็นอย่างยิ่งซึ่งงานวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าผลกระทบในระดับมหภาคยังสามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในด้านนี้ได้อย่างเด่นชัด

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศผู้ประกอบการและทัศนคติของผู้ประกอบการเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่งานวิจัยฉบับนี้นำเสนอผลในเชิงบวก กล่าวคือ ระบบนิเวศผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติไม่ว่าจะเป็นระบบนิเวศด้านนโยบาย ด้านสิ่งสนับสนุน ภาคการเงิน ด้านทุนมนุษย์ ภาคการตลาด และด้านวัฒนธรรม ไม่สามารถที่จะรอดพ้นจากผลกระทบจากการที่ทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศเข้ามาลงทุนทำธุรกิจไปได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสร้างผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการในพื้นที่โดยตรงอย่างแน่นอน ทั้งนี้เมื่อมีบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนภายในประเทศอันหมายถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกแบ่งออกไปใช้ในกิจการดังกล่าวมากยิ่งขึ้น (Gauthier, Penzel และ Marmer, 2017) อาจเป็นผลทำให้ทัศนคติของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามก็เป็นได้ ระบบนิเวศผู้ประกอบการบทบาทของการเป็นระบบสนับสนุนการเกิดขึ้นใหม่ของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Cohen, 2006) เมื่อมีบริษัทต่างชาติเข้ามามีส่วนกับระบบนิเวศนั้น อาจทำให้ระบบนิเวศดังกล่าวพัฒนามากยิ่งขึ้นในอันจะเอื้อต่อการเกิดใหม่ของผู้ประกอบการหรือพัฒนาธุรกิจเดิมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การส่งผลในเชิงบวกนี้ทำให้ทัศนคติของ

ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีต่อการลงทุนอาจมีส่วนช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างทุนขนาดใหญ่กับผู้ประกอบการรายย่อยได้อีกด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ทัศนคติของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติของผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้น อาจมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สร้างผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อทัศนคติส่วนบุคคลที่มีผลต่อการประกอบกิจการ แต่ปัจจัยในเชิงมหภาคหรือปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ สังคม และเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้ประกอบการไม่อาจที่จะสามารถมองข้ามไปได้ งานวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าการวิเคราะห์ในระดับมหภาคและการวิเคราะห์ข้อมูลระดับบุคคลสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาผลกระทบได้เป็นอย่างดี การวิจัยโดยใช้โมเดลเชิงโครงสร้างในการวิเคราะห์ข้อมูลฉบับนี้เป็นการยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดด้านผลกระทบจากการลงทุน โดยตรงจากต่างชาติ ระบบนิเวศผู้ประกอบการและทัศนคติของผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ทั้งแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวนั้นถึงแม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงความสัมพันธ์ให้เห็นแต่ยังไม่มียงานวิจัยใดบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ที่ชัดเจน อีกทั้งยังเป็นผลการวิเคราะห์ที่เน้นเฉพาะระดับพื้นที่ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาผู้ประกอบการในบริบทอื่นต่อไปได้อีกด้วย ทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงจากผลกระทบเชิงมหภาคอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถเห็นได้ชัดในช่วงระยะเวลาสั้นๆ แต่หากมีการวิเคราะห์และเก็บข้อมูลโดยใช้ช่วงเวลาในการศึกษาที่ยาวขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สร้างผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจของประเทศซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญทางจิตวิทยาที่ผู้ประกอบการนำมาใช้พิจารณาเพื่อประกอบการดำเนินธุรกิจ ขยายหรือล้มเลิกธุรกิจได้เลย ดังนั้นปัจจัยด้านทัศนคติดังกล่าวซึ่งเป็นตัวแปรด้านจิตวิทยาจึงถือเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่อาจถูกมองข้ามไปได้ ทั้งนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปที่นักวิจัยอาจนำเทคนิคอื่นที่เหมาะสมแก่การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลโดยใช้ระยะเวลาที่ยาวนานยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยในอนาคตแสดงผลออกมาได้อย่างถูกต้องและแม่นยำที่สุด

บรรณานุกรม

- Adner, R., & Kapoor, R. (2010). Value creation in innovation ecosystems: How the structure of technological interdependence affects firm performance in new technology generations. *Strategic Management Journal*, 31(3), pp.306-333.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*, 84, 888-918.
- Audretsch, D.B. (2009). The entrepreneurial society. *The Journal of Technology Transfer*, 34(3), pp.245-254.
- Bahrami, H., & Evans, S. (1995). Flexible Re-Cycling and High-Technology Entrepreneurship. *California Management Review* 37: 62-89.
- Carvalho, L. C. (2018). Entrepreneurial Ecosystems: Lisbon as a smart start-up city. In *E-Planning and collaboration: Concepts, methodologies, tools, and applications* (pp. 1120-1138). IGI Global.
- Cohen, B. (2006). Sustainable valley entrepreneurial ecosystems. *Business Strategy and the Environment*, 15, 1-14.
- Davis, L.S., Glass, A.J., Rajan, R.S. and Reinert, K.A. (2010). Vertical versus Horizontal FDI. In the *Princeton Encyclopedia of the world economy*. Princeton University Press.
- Dodd, S. D. & Anderson, A. R. (2007) Mumpsimus and the Mything of the Individualistic Entrepreneur. *International Small Business Journal* 25: 341-360.
- Duce, M. and Espana, D.B., 2003. Definitions of foreign direct investment (FDI): A methodological note. Banco de Espana.
- Dunning, J. H. , 2001. The eclectic (OLI) paradigm of international production: past, present and future. *International journal of the economics of business*, 8(2), pp.173-190.
- Duttagupta, R., J. Bluedorn, J. Guajardo, & P. Topalova (2011). International capital flows: reliable or fickle. In *IMF World Economic Outlook* (pp. 125–164).
- Fayolle, A., & Gailly, B. (2015). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial attitudes and intention: Hysteresis and persistence. *Journal of small business management*, 53(1), 75-93.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Wesley.

- Forbes, K. J., & F.E. Warnock (2012). Capital flow waves: Surges, stops, flight, and retrenchment. *Journal of International Economics*, 88(2), 235–251.
- Fratzscher, M. (2012). Capital flows, push versus pull factors and the global financial crisis. *Journal of International Economics*, 88(2), 341–356.
- Gauthier, J. F., Penzel, M., & Marmer, M. (2017). *Global startup ecosystem report 2017*. San Francisco: Startup Genome.
- Harding, T., & B.S. Javorcik (2007). Developing Economies and International Investors: Do Investment Promotion Agencies Bring Them Together?
- Harris, M. L., & Gibson, S. G. (2008). Examining the entrepreneurial attitudes of US business students. *Education+ Training*, 50(7), 568-581.
- Homaday, R. H, (1987). Small business managerial types and financial performance: Further evaluation of the Filley and Aldag instrument. Paper presented at the 1987 National Academy of Management meeting, August, New Orleans, LA,
- Homaday, R. H, & Nunnally, B, H, (1987), Decisions styles of black small business owners: A replication. Paper presented at the 1987 National Academy of Management meeting, August, New Orleans, LA,
- Isenberg, D. (2010). How to start an entrepreneurial revolution. *Harvard Business Review*, 88(6), 40–50.
- Isenberg, D. (2011). The entrepreneurship ecosystem strategy as a new paradigm for economic policy: principles for cultivating entrepreneurship: The Babson entrepreneurship ecosystem project. Babson College, Massachusetts, 1-13.
- Isenberg, D. (2014). What an entrepreneurship ecosystem actually is. *Harvard Business Review* blog, May 12.
- Kayne, J.A. and Altman, J.W., 2005. Creating entrepreneurial societies: The role and challenge for entrepreneurship education. *Journal of Asia Entrepreneurship and Sustainability*, 1(1), pp.1-12.
- Lâm, T.Đ. (2007). Foreign direct investment in Vietnam. <https://www.bot.or.th>.
- Mack, E., & Mayer, H. (2016). The evolutionary dynamics of entrepreneurial ecosystems. *Urban Studies*, 53, 2118–2133.
- Marshal, A. (1922). *Principles of Economics*. London, UK: Macmillan.
- Mason, C. and Brown, R. (2014), “Entrepreneurial ecosystems and growthoriented entrepreneurship”, Final Report to OECD, Paris, pp. 1-38.

- Moore, J.F. (1993), "Predators and prey: a new ecology of competition", *Harvard Business Review*, Vol.71 No. 3, pp. 75-83.
- Muldoon, J., Bauman, A. and Lucy, C., 2018. Entrepreneurial ecosystem: do you trust or distrust?. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 12(2), pp.158-177.
- Ndiaye, G. and Xu, H. (2016). Impact of foreign direct investment (FDI) on economic growth in WAEMU from 1990 to 2012. *International Journal of Financial Research*, 7(4), pp.33-43.
- OECD, F.D., 2014. Glossary of foreign direct investment terms and definitions.
- OECD. (2013). *Entrepreneurial ecosystems and growth-oriented entrepreneurship. Summary report of an international workshop organised by OECD and Netherlands ministry of economic affairs*, The Hague, The Netherlands.
- Pounder, P., & Devonish, D. (2016). Understanding Entrepreneurial Attitudes, Intentions and Activity in Barbados. *Caribbean Educational Research Journal*, 4(1), 79-96.
- Reinhart, C. M., & V.R. Reinhart (2008). Capital flow bonanzas: an encompassing view of the past and present. *NBER Working Paper Series*, (November), 1–68.
- Reynolds, P., Bosma, N., Autio, E., Hunt, S., De Bono, N., Servais, I., Lopez-Garcia, P. and Chin, N., 2005. Global entrepreneurship monitor: Data collection design and implementation 1998–2003. *Small business economics*, 24(3), pp.205-231.
- Robinson, P. B., Stimpson, D. V., Huefner, J. C. and Hunt, H. K., 1991. An attitude approach to the prediction of entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and practice*, 15(4), pp.13-32.
- Roundy, P. T., Brockman, B. K., & Bradshaw, M. (2017). The resilience of entrepreneurial ecosystems. *Journal of Business Venturing Insights*, 8, 99–104.
- Sarma, S. and Sunny, S.A., 2017. Civic entrepreneurial ecosystems: Smart city emergence in Kansas City. *Business Horizons*, 60(6), pp.843-853.
- Spigel, B. (2017). The relational organization of entrepreneurial ecosystems. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41, 49–72.
- Stam, F.C. and Spigel, B. (2016). Entrepreneurial ecosystems. *USE Discussion paper series*, 16(13).
- Strobl, A., Kronenberg, C. and Peters, M. (2012). Entrepreneurial attitudes and intentions: assessing gender specific differences. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 15(4), pp.452-468.

- Theodoraki, C., & Messeghem, K. (2017). Exploring the entrepreneurial ecosystem in the field of entrepreneurial support: A multilevel approach. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 31, 47–66.
- Van Wyk, R., & Boshoff, A. B. (2004). Entrepreneurial attitudes: A distinction between two professional groups. *South African Journal of Business Management*, 35(2), 33-38.
- Vernon, R., 1966. International Investment and International Trade in the Product Cycle, *Quarterly Journal of Economics* 80, 190-207.
- แพรวไพลิน วงษ์สินธุวิเศษ และ นายฉัษพล จรุงพิพัฒน์กุล.(2560). กีบคักเศรษฐกิจที่รอกการก้าวข้าม. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จากhttps://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_7Nov2017.pdf
- แพรวไพลิน วงษ์สินธุวิเศษ และฉัษพล จรุงพิพัฒน์กุล. (2560). Middle Income Trap: กีบคักเศรษฐกิจที่รอกการก้าวข้าม. ใน *บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ไทยพับลิก้า. (2562). วลี “โชติช่วงชัชวาล”ของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อีกรอบทบทนาการวางรากฐานความมั่นคงด้านพลังงาน. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org>
- ไทยรัฐ. (2560). จาก “อีสเทิร์นซีบอร์ด” สู่วาระเบียงเศรษฐกิจอีอีซี. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/>
- นิตยสารผู้จัดการ. (2543). แผนอีสเทิร์นซีบอร์ด จากระยะ 1 สู่วาระ 2. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก <http://info.gotomanager.com>
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2562). เป้าหมายการพัฒนา. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.eeco.or.th>
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2562). งานสัมมนา EEC ไม่มีไม่ได้. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.eeco.or.th>
- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ. (2551). มาบตาพุด ทุกข์พื้นมลพิษท่วม. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.hiso.or.th/>
- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ. (2551). มาบตาพุด ทุกข์พื้นมลพิษท่วม. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.hiso.or.th/>
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ(Foreign Direct Investment: FDI)ในประเทศไทย. *Academic focus เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์*, พฤษภาคม 2557.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง ทัศนคติและระบบนิเวศน์ผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในพื้นที่โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ในช่องว่างและตอบคำถามในช่องว่าง

ส่วนที่ 1. ข้อมูลเบื้องต้น

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 การฝึกอบรมเฉพาะทางเกี่ยวกับผู้ประกอบการ

เคย

ไม่เคย

1.3 พื้นฐานครอบครัวเคยประกอบธุรกิจหรือไม่

เคย

ไม่เคย

1.4 ท่านดำเนินกิจการมาแล้ว.....ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านผลกระทบจากการลงทุน ระบบนิเวศผู้ประกอบการ และ ทัศนคติผู้ประกอบการ

รายการประเมิน		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ส่วนที่ 2.1 ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ		5	4	3	2	1
1	ท่านคิดว่ากิจการของท่านควรต้องใช้องค์ความรู้จากต่างชาติมาพัฒนาการดำเนินงาน					
2	ท่านคิดว่าความรู้ต่าง ๆ ทางธุรกิจส่วนใหญ่ที่ท่านได้รับมาจากต่างชาติ					
3	ท่านคิดว่าเศรษฐกิจในประเทศส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการส่งออกโดยบริษัทต่างชาติที่มาลงทุน					
4	ท่านคิดว่าในระยะสั้นกิจการของท่านต้องพึ่งพาโรงงานหรือบริษัทต่างชาติ					
5	การที่บริษัทต่างชาติเลิกจ้างคนงานทำให้ท่านหมดแรงจูงใจในการทำกิจการต่อไป					
6	ภาวะการแข่งขันในประเทศสูงขึ้นทำให้ท่านหมดแรงจูงใจในการดำเนินงาน					
7	ภาวะเศรษฐกิจถดถอยทำให้ท่านหมดแรงจูงใจในการดำเนินงาน					
8	การที่รัฐไม่มีนโยบายช่วยเหลือธุรกิจในประเทศที่ชัดเจนทำให้ท่านหมดแรงจูงใจในการดำเนินงาน					
9	กฎหมายจำกัดการถือครองที่ดินของต่างชาติช่วยให้กิจการของท่านมีความได้เปรียบ					
10	กฎหมายจำกัดอาชีพคนต่างชาติช่วยให้กิจการของท่านมีความได้เปรียบ					
11	การเพิ่มขึ้นของค่าแรงขั้นต่ำทำให้ต่างชาติไม่กล้าเข้ามาลงทุน					
12	การจำกัดการถือหุ้นของต่างชาติทำให้กิจการของท่านได้เปรียบ					
13	การจำกัดการโอนถ่ายเงินเข้าออกประเทศทำให้กิจการของท่านได้เปรียบ					

ส่วนที่ 2.2 ระบบนิเวศผู้ประกอบการ		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1	ท่านคิดว่านโยบาย EEC มีการวางแผนที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างเท่าเทียม					
2	ท่านคิดว่าผู้กำหนดนโยบายเปิดโอกาสให้ท่านแสดงความคิดเห็น					
3	ท่านคิดว่าผู้กำหนดนโยบายวางแผนให้กิจการในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและกิจการของตนเอง					
4	ท่านคิดว่าผู้ออกแบบนโยบายกำหนดให้มีองค์กรทางการศึกษามาช่วยเหลือกิจการของท่าน					
5	ท่านคิดว่านโยบาย EEC มีการกำหนดกรอบการสนับสนุนการลงทุนอย่างเหมาะสม					
6	กิจการของท่านควรได้รับการสนับสนุนเงินกู้รายย่อยหรือดอกเบี้ยต่ำเมื่อมีความต้องการ					
7	กิจการใน EEC สามารถดึงดูดนักลงทุนต่างชาติและในประเทศให้มาร่วมลงทุนได้ง่ายขึ้น					
8	กิจการใน EEC สามารถดึงดูดกองทุนต่างๆ เข้ามาร่วมทุนได้ง่ายขึ้น					
9	กิจการในท้องถิ่นสามารถขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ได้					
10	EEC ช่วยให้คุณสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่ายขึ้น					
11	ท่านคิดว่าท่านสามารถสร้างกิจการให้รุ่งเรืองได้ในรุ่นของท่าน					
12	EEC ควรมีส่วนในการพัฒนานวัตกรรมการสร้างสรรค์ หรือการทดลองสิ่งใหม่					
13	ท่านสามารถสร้างกิจการให้เจริญรุ่งเรืองได้จากการเกิดของ EEC					
14	EEC มีส่วนทำให้ท่านเกิดแรงบันดาลใจ ผลักดันให้กิจการรุ่งเรืองก้าวหน้าต่อไป					
15	การเกิดขึ้นของ EEC ทำให้การเดินทางขนส่งที่สะดวกขึ้น					
16	ในพื้นที่นี้ควรมีการจัดตั้งพื้นที่พิเศษ ศูนย์อบรมหรือสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นโดยเฉพาะ					
17	ในพื้นที่ควรมีการก่อตั้งสมาคมหรือองค์กรช่วยเหลือ สนับสนุนการประกอบธุรกิจ					
18	EEC ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาแรงงาน คุณภาพแรงงาน					
19	EEC ควรมีส่วนในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นพัฒนากิจการอย่างต่อเนื่อง					
20	ท่านต้องการให้ลูกหลานของท่านสืบทอดกิจการนี้ต่อไป					
21	EEC ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ					
22	ท่านควรได้รับการฝึกอบรมเฉพาะทางเพิ่มเติมในการประกอบกิจการ					
23	EEC ควรมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจการท้องถิ่นให้เชี่ยวชาญการผลิตสินค้า					
24	EEC ควรสนับสนุนให้มีตลาดทดลองให้กับกิจการในท้องถิ่น					
25	ช่องทางการจำหน่ายสินค้าของท่านควรได้รับการพัฒนา					
26	เครือข่ายผู้ประกอบการท้องถิ่นควรมีการก่อตั้งอย่างเป็นทางการ					
27	EEC ควรเข้ามาช่วยสร้างตลาดของกิจการในท้องถิ่นร่วมกับบริษัทข้ามชาติ					

ส่วนที่ 2.3 ทักษะคิผู้ประกอบการ		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ข้าพเจ้าตื่นเต้นมากเมื่อกิจการประสบความสำเร็จอย่างงดงาม					
2	ข้าพเจ้ามักไม่คำนึงถึงความสุขสบายส่วนตัวเพื่อให้กิจการได้มีโอกาสที่ดีขึ้น					
3	ข้าพเจ้าทำทุกอย่างเพื่อให้กิจการประสบความสำเร็จ					
4	ข้าพเจ้าเชื่อว่าสิ่งสำคัญที่จะทำให้กิจการประสบความสำเร็จคือข้าพเจ้าต้องไม่ผัดวันประกันพรุ่ง					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกดีเสมอเมื่อข้าพเจ้าทำงานอย่างหนักเพื่อให้กิจการพัฒนาขึ้น					
6	ข้าพเจ้าเชื่อว่ากิจการที่ไม่เคยประสบกับการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงทั้งปัจจุบันและอนาคตจะเป็นกิจการที่น่าเบื่อ					
7	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการที่กิจการจะประสบความสำเร็จข้าพเจ้าต้องบริหารในแบบที่ข้าพเจ้าพอใจแต่แรก					
8	ข้าพเจ้ามักค้นหาผู้ร่วมงานที่ชอบลองทำอะไรใหม่ๆเหมือนกัน					
9	ข้าพเจ้าตื่นเต้นเสมอเมื่อกิจการได้นำอะไรใหม่ๆมาใช้					
10	ข้าพเจ้ามักชอบการเป็นผู้นำในการทดลองทำสิ่งใหม่ๆในกิจการ					
11	ข้าพเจ้ามักทำงานหนักเพื่อให้ผลออกมาดีที่สุด					
12	ข้าพเจ้าสร้างโอกาสให้กิจการประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง					
13	ข้าพเจ้าทราบว่าปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจไม่มีส่วนต่อความสำเร็จของกิจการของข้าพเจ้า					
14	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อมีคนมาคอยบงการการทำกิจการของข้าพเจ้า					
15	ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจมากเพราะข้าพเจ้าสามารถดูแลกิจการด้วยตนเองจนประสบความสำเร็จ					
16	ข้าพเจ้ามักทำงานให้ดีที่สุดในทุกกิจการที่ข้าพเจ้าดำเนินการอยู่					
17	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าเมื่อข้าพเจ้าต้องเริ่มทำกิจการใหม่ๆ					
18	ข้าพเจ้าเสียเวลามากในการรับฟังใครสักคนบอกว่าข้าพเจ้าต้องแก้ปัญหาของกิจการอย่างไร					
19	ข้าพเจ้าเชื่อว่างานที่ข้าพเจ้าทำในกิจการเป็นงานที่ข้าพเจ้าถนัดที่สุด					
20	ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญมากที่คนต้องประทับใจเราเมื่อแรกพบ					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....